ZABAVNA KNJIŽNICA MATICE HRVATSKE

SVEZAK CXCVIII—CXCIX.

LJUBAV I SJAJ.

IGROKAZ U TRI ČINA.

NAPISALA

HERMINA TOMIĆ.

Ciena 50 novč.

ZAGREB.
NAKLADA »MATICE HRVATSKE«.
1896.

ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE.

SVEZAK CXCVIII—CXCIX.

HERMINA TOMIĆ:

LJUBAV I SJAJ.

U ZAGREBU.

TISAK K. ALBRECHTA (JOS. WITTASEK).

1896.

LJUBAV I SJAJ.

IGROKAZ U TRI ČINA.

—•—

NAPISALA

HERMINA TOMIĆ.

U ZAGREBU.

NAKLADA «MATICE HRVATSKE».

1896.

OSOBE.

Grof **Delinić.**
Marija, supruga mu.
Milan, njihov sin.
Vanda, njegova supruga.
Miljenović, doktor medicine.
Barun **Bojnički.**
Ljubojević, savjetnik.
Gospodja **Ljubojević,** njegova supruga.
Ljubica, njihova kći.
Mirković, kotarski sudac.
Gospodja **Cvietić,** spisateljica.
Milković, pisac.
Contessa Nerini.
Jedan gospodin.
Jedan sluga.

Čin se dogadja u Zagrebu, u kući grofa Delinića. Izmedju prvoga i drugoga čina jest razmak od 6 mjeseci.

LJUBAV I SJAJ.

ČIN PRVI.

Sjajno razsvietljena i po modernom ukusu elegantno uredjena dvorana s glavnimi vrati; u zadku su vrata otvorena te se kroz portiere vidi druga isto tako liepo uredjena soba. Gosti dolaze kroz glavni ulaz sa lieve strane. Desno takodjer otvorena vrata s portierami, koje vode u plesaonu.

PRIZOR PRVI.

MILAN, zatim GROFICA MARIJA.

Milan *stoji sam i gleda na desnu stranu dvorane, kud gosti dolaze; napokon lupi lagano nogom o tlo.*

Do biesa, već mi je u istinu dodijalo čekati!

Grofica, *koja u isti mah dolazi s lieva.*

Dragi Milane, ti još uviek čekaš na tu spisateljicu!

Milan *ni ne ogledav se.*

Da, majko!

Grofica.

Nije mi drago, da tako dugo izostaješ od plesa; tu bi osobu — kad već mora da bude — mogao dočekati i koji od tvojih prijatelja.

Milan *napokon se okrene.*

Ah, majko, kani se toga!... Ta aristokracija duha mnogo je osjetljivija od aristokracije plemena, a ja sam joj obrekao, da ću ju čekati.

Grofica.

A jesi li ti čitao njezinih (*porugljivo*) duševnih proizvoda, dragi sine, da se toliko klanjaš njezinoj veličini?

Milan.

Ne! (*I opet gleda na desno.*)

Grofica.

Po čem, dakle, ubrajaš tu osobu medju tako zvanu aristokraciju duha?

Milan.

Ta ona mi sama reče, i to još kako ponosno, da ju vrstaju medju prvake naše književnosti.

Grofica *s malouvaženjem.*

Tako?

Milan.

Da, tako jest, majko, i ja želim, da ti prvaci budu zastupani u našem salonu. Ta ti znaš, da sam se ja uviek zanimao za književnike i umjetnike . . .

Grofica *smješljivo, prieti mu prstom.*

Da, da, samo što ja pamtim, ti su ljudi bile većinom — žene.

Milan *cinički se smije.*

Ali samo liepe žene! Nu manimo se šale, majko! Ja u istinu pozivam samo književnike na glasu, jer hoću, da naš salon i s te strane slovi kao prvi.

Grofica.

Ja mislim, dragi sine, da nam te osobe ne će uzvisiti sjaj naše kuće.

Milan.

Varaš se, majko! Već onomad rekao mi je pisac Milković, da našu obitelj visoko ciene u literarnih krugovih, a mene da zovu svojim protektorom.

Grofica.

Ako te to usrećava, ne protivim se, ali uza sve to tvrdim, da takova individua, kao što je taj Milković, ne spadaju u naš krug.

Milan.

Oprosti, majko; nu ako ti je zazoran taj mladi talentirani pisac, onada zaista nisi ni ti marila pozvati našeg predstojnika, ni sudca, ni pristava . . . Ta ni oni nisu aristokrate!

Grofica.

To je sasma druga stvar, . . te ljude mi trebamo. Na našem imanju često bi bilo kojekakovih neprilika, da nije tih ljudi; pa napokon, dragi sine, moram i za to skrbiti, da gradjanska rodbina tvoje žene imade s kime da se zabavlja. Da si se oženio s sebi ravnom djevojkom — svega toga ne bi trebalo.

Milan.

Draga majko, tu se već ništa više popraviti ne da.

Grofica.

Žalibože! Nu ja sam se tu s tobom zbilja tako dugo zabavila, kô da ne ima preče dužnosti. (*Odilazeći.*) Nadam se, da ćeš skoro za mnom doći.

Milan.

Odmah! (*Grofica ode, a Milan pohiti uzradovan glavnim ulazom na lievo, odkuda se vraća sa gospodjom Cvietićkom.*)

PRIZOR DRUGI.

MILAN i gospodja CVIETIĆ.

Milan (*ulazeći gospodji*).

Napokon osvanuste mi, kao sunce iza duge noći. Mislio sam zaista, da vas ne ću dočekati.

Cvietićka.

Oprostite, dragi grofe! nu to je već način pjesnički! Ma da nas čeka nebo sa svimi svojimi angjeli, mi moramo prije svršiti ono, što nam genij naš nalaže neumoljivom dosljednošću.

Milan.

Šta, vi ste radili, prije no što podjoste na ples?

Cvietićka.

I te kako oduševljeno! Svršila sam do zadnje tačke zbirku svojih pjesama, što ih kanim izdati.

Milan.

Vi kanite izdati vaše pjesme?

Cvietićka.

Naravno; ta to je pravomu pjesniku najveća slast i jedina nagrada, kad vidi svoje djelo tiskano, kad vidi kako i ostali sviet uživa u njegovih umotvorih, pa mu se divi i uzveličava ga.

Milan.

Kako to ponosito glasi! — —

Cvietićka.

Da, grofe! ja se u istinu ponosim svojim radom i radujem se od sveg srca, da će naskoro ugledati svjetlo.

Milan.

A ne bojite li se kritike, koja osobito ženskim pjesnikom, kako mi rekoše, nije sklona?

Cvietićka *kao iznenadjena.*

Ah! sada upravo dirnuste u žicu, na koju nisam ni mislila i koja je veoma neugodno zazvečala.

Milan.

Naopako, ako sam, spomenuv kritiku, iole pomutio vašu radost, ali opet držim, da se i na to misliti mora! Nije li tako? —

Cvietićka.

Što da vam kažem, grofe? Ljudi našega zanata, koji idu samo za materijalnom probiti, ti se klanjaju svakom kritičaru, oblietaju razna uredničtva, mole, ponizuju se i plaze, samo da se pod blagim suncem kritike ojača stabalce njihova duha i ponese zlatne plodove. Ja se u to ne razumijem, moralni uspjeh je sve, za čim težim.

Milan.

Prekrasno! Vi ste zbilja divna žena! Nu uza sve to (*primi ju nježno za ruku*) dozvolite prijatelju, da vam savjetuje, da se ipak malo pobrinete za kritiku. To danas nije ništa neobična, a kritičarom laska.

Cvietićka.

Ha, ha, ha! Dragi grofe! vidi se, da smo tek od nekoliko dana poznati, inače biste znali, da ja to osobno učiniti ne ću, jer mi to moj ženski ponos ne dozvoljava.

Milan.

Onda pismeno!

Cvietićka.

To ne bi koristilo, usuprot to bi mi škoditi moglo, jer bi vidjeli, da sam preponosita, da im se osobno poklonim.

Milan.

Pa onda netko drugi . . .

Cvietićka *spustivši se nehajno u naslonjač.*

Da, grofe! . . Upravo se sjetih, da bi ste mi vi svojim položajem koristiti mogli.

Milan.

Presretan sam s vašeg povjerenja.

Cvietićka *pruži mu koketno ruku na poljubac.*

Ja ću biti vodja, a vi ćete vršiti moje zapoviedi.

Milan *ljubeći joj ruku.*

S najvećim oduševljenjem!

Cvietićka.

Hvala, prijatelju!

Milan.

A kako ćete obaviti materijalnu stranu toga poduzeća?

Cvietićka.

Izdat ću pjesme po svoj prilici na vlastiti trošak, jer kad se to prepusti nakladnikom, oni nudjaju tako malo, da je baš sramota i pristati na njihove ponude.

Milan.

Tu brigu prepustite vi meni, te u obće kažite mi iskreno i otvoreno svaku svoju želju glede toga. Ja sam spreman na svaku žrtvu.

Cvietićka *nježno.*

Kako ste plemeniti!

Milan *približiv joj se povjerljivo.*

A čemu se imam ja nadati? . . .

Cvietićka *pogledavši na vrata, odkuda se čuju koraci.*

Pst! već nismo sami . . .

Milan.

Tko dolazi?

Cvietićka *pogledav na vrata, . . veoma ugodno dirnuta.*

Doktor Miljenović!

Milan.

U zao čas!

PRIZOR TRECI.

PRIJAŠNJI i dr. MILJENOVIĆ.

Doktor.

Sluga pokoran!

Milan *doktoru.*

Liepo, da se odazvaste našemu pozivu.

Doktor *nakloni se grofu i Cvietićki.*

Ja time htjedoh sam sebi ugoditi, grofe.

Cvietićka.

Pa ipak dodjoste tako kasno.

Doktor.

Liečnik mora sretan biti, ako uz svoje zvanje u obće takovoj želji udovoljiti može.

Milan.

Istina je, vi ste liečnici pravi mučenici; — ja ne bih za vas sviet htio bit liečnikom.

Doktor *znamenovno.*

Osobito onda, kad nas naši bolestnici ne slušaju.

Milan.

Ah doktore! Svaki stalež ima svojih neugodnosti. (*Cvietićki, pruživ joj ruku.*) Milostiva gospodjo, molim za prvu četvorku.

Cvietićka *ne ustaje.*

Još bih se rado koji časak odmarala. Podjite, molim vas, u dvoranu, da vidite, nije li četvorka već započela. Ne bih rado da dodjem baš u vrevu plesa.

Milan.

A vas da ostavim tu?

Cvietićka.

Bože moj! ta nisam sama! Gospodin doktor bit će sigurno tako ljubezan, da tu ostane uz mene, dok se vi vratite.

Doktor *se u znak privole njemu nakloni.*

Milan.

Vi zapoviedate, a ja slušam. (*Ode u plesaonu.*)

PRIZOR ČETVRTI.

PRIJAŠNJI bez MILANA.

Oboje šute nekoliko časova.

Cvietićka.

Veoma ste razgovorni, gospodine doktore!

Doktor.

Ne znam, o čem da govorim.

Cvietićka.

Slušajte dakle, kad ne znate govoriti; ja ću vam pripoviedati malu zgodicu, koja će vas sigurno zanimati.

Doktor *ravnodušno.*

Mislite?

Cvietićka.

Uvjerena sam. Bijah nedavno u kazalištu, . . predstavljao se baš neki francuzki komad . . . bio je veoma zanimiv, . . vi bijaste u parketu, nu umjesto na pozornicu, gledali ste gotovo neprekidno u jednu ložu u mezaninu. — Vi znate, čija je to loža? —

Doktor.

Loža grofa Delinića.

Cvietićka.

Pa vi to tako mirno kažete? . . .

Doktor.

Ne znam, čemu da se uzrujavam?

Cvietićka *nastavlja.*

Vaše oči bijahu pune ljubavna čeznuća za predmetom, koga niste dobro vidjeti mogli. (*Oštro ga gleda.*) Taj predmet bijaše — grofica Vanda! Ni to vas ne dira! — Vi ste zaista jakih živaca . . .

Doktor.

Prilično.

Cvietićka.

Ali sada još nešto, ja bijah sretnija! Bila sam, naime, u prvom katu gotovo sasma vis-à-vis grofičine lože, te sam nehotice i neopažena motrila sve, što se u njoj dogadjalo.

Doktor.

Baš nehotice?

Cvietićka.

Da! — Ajdemo dalje. Grofica se je Vanda od časa do časa gotovo nevidljivo dizala na svojoj stolici i njezin pogled bijaše pun ljubavi, samo što se je u njezinom licu odrazivalo čuvstvo — pregaranja. Gledala je u jednu tačku, i to jedanput tako dugo, da sam mislila, da se njezine oči nikad više s nje dići ne će. — Šta mislite, koga je gledala?

Doktor *nešto uzrujan.*

Ne znam!

Cvietićka *opet ga oštro motri.*

Vas!

Doktor *nehotice se trgne, za se.*

O Bože!

Cvietićka.

Ah — dakle sam vas ipak trgla iz vašeg stoičkoga mira?

Doktor.

Trgla me je zloba, kojom napadate čestitu ženu, koja vam ništa skrivila nije.

Cvietićka.

Da mi nije skrivila, velite!? — Skrivila mi je, jer mi je otela srce, koje sam ja ljubila i koje je prezrelo moju ljubav i obratilo se k njoj! Skrivila mi je i za to, jer tu ljubav ljubavlju vraća!

Doktor.

Vi bulaznite, gospodjo, i ja vam zabranjujem, da tako govorite o ženi, koju svatko visoko cieniti mora.

Cvietićka.

A ja vam na to odgovaram: Pazite se dobro! Jer znajte, da odsada imate u meni neumoljivu neprijateljicu.

Doktor.

Ja nisam nikada ni tražio Vašeg prijateljstva!

PRIZOR PETI.

PRIJAŠNJI i MILAN. Za njim odmah LJUBICA, LJUBOJEVIĆKA, MIRKOVIĆ i BARUN BOJNIČKI.

Milan, *unilazeć pruži Cvietićki ruku.*

Izvolite, milostiva gospodjo! Doći ćemo baš u horu.

Ljubica *sa začudjenjem grofu Milanu.*

Ah, čula sam već prvi znak za četvorku. Ja vas čekam, a (*pokazujuć na Cvietićku*) čini mi se, da ste se već po drugi put angažovali.

Milan *u neprilici.*

Zaista, krasna moja mala rodjako, ja sam posve zaboravio, da sam s vama angažovan.

Cvietićka.

Ja ću drage volje ustupit, pošto svakako gospodjicu ide prvenstvo.

Ljubica.

O ne, ne, ne! Sačuvaj Bože!

Milan *u čudu pogleda Ljubicu.*

Vi se srdite, Ljubice!

Ljubica.

O nimalo! — Zaboravili ste, — to je sve.

Milan.

Ipak mi je kavalirska dužnost, da vam nadjem drugoga plesača. (*Ogledav se, doktoru.*) Možda bi naš doktor!

Cvietićka *brzo mu upade u rieč.*

Ili vi, grofe, da popravite svoju pogrešku, a ja bih mogla plesati s doktorom, da nastavimo naš prijašnji razgovor, koji je vaš dolazak u polovici prekinuo.

Doktor *kao da ne čuje primjetbu Cvietićkinu.*

Ja do duše obično ne plešem, ali sam pripravan, da vašu pogrešku kod gospodične izpravim.

Ljubica.

Hvala, gospodine doktore! Ja nisam u neprilici, jer imam još dva plesača na razpolaganje.

Mirković.

Dva plesača, koji ne imaju plesačica.

Ljubojevićka.

Ti ćeš, Ljubice, plesati s barunom!

Ljubica *vragoljasto se nakloni.*

Gospodine barune!

Mirković *za se.*

S njime dakle!

Barun.

Presretna li mene! Ali mi ne imamo vis-à-vis-a.

Ljubica.

Ah! — (*Ogledav se, Mirkoviću.*) Je li, gospodine sudče!.. vi ćete nama vis-à-vis plesati sa mojom majkom?

Mirković.

Ako gospodja majka dozvoli!

Ljubojevićka.

Ali, drago diete, što ti ne pada na um? Odkada nisam ja već plesala!

Ljubica.

Ah, majčice, onda moram i ja sjediti kod četvorke, ako nam ti uzkratiš svoju pomoć.

Ljubojevićka.

Ne, ne, to ne ide!

Barun.

Ali kad vas ja liepo molim . . .

Ljubojevićka.

Nu kad već moram plesati, učinit ću to zbilja samo vama za volju, dragi barune!

Barun *pruživši Ljubojevićki ruku, prema Markoviću.*

Ponudite, molim Vas, ruku gospodični. Tek u dvorani zamienit ćemo plesačice. Ja moram sam paziti, da nam se milostiva gospodja ne iznevjeri.

Mirković.

Molim. (*Poda Ljubici ruku i potiho razgovara s njom i polagano koraca prama vratima plesaone.*)

Milan.

Napokon je gotova ta velika razprava! (*Ode sa Cvietićkom u dvoranu.*)

Barun, *pokazujuć na Ljubicu.*

Gledajte, milostiva gospodjo, nije li divna vaša gospodična kćerka i ne imam li pravo, ako tvrdim, da bi ona

bila izmedju sviju naših krasotica najljepša barunica?! Što? — *(Smije se.)*

Mirković *se trgne, i naglo pogleda na baruna, koga čas oštro motri.*

Ljubica.

Šta vam je, da ste se tako naglo trgli?

Mirković.

Ništa. *(Stane i sluša.)*

Barun.

Ne imam li pravo, gospodjo?

Ljubojevićka *radostnim licem.*

Da, da, moram si sama priznati, da je moja Ljubica upravo stvorena za aristokratkinju!

Barun *naglasom.*

Za barunicu?

Mirković *koji je slušao govor baronov, veoma uzrujano Ljubici.*

Ajdemo, gospodično! zakasnit ćemo!

Barun.

Jeste li me razumjeli?

Ljubojevićka.

Podpuno, gospodine barune! Za barunicu dakle! ha, ha, ha! *(U znak sporazumljenja nježno ga lepezom udari po ramenu. Smiešeći se odu, a za njima doktor, koji je sarkastičkim smieškom pratio razgovor.)*

PRIZOR ŠESTI.

Dr. MILJENOVIĆ, GROFICA i LJUBOJEVIĆ.

Grofica *doktoru, koji joj se klanja.*

Dragi doktore, kako sam sretna, da sam vas našla! Mi smo vas tražili po čitavoj dvorani. Molim vas liepo, pazite na mog ubogog sina! Bojim se, da će mu naškodit plesanje.

Doktor.

Ja sam se živo protivio plesu, baš radi grofa, nu pošto glede samog plesa nisam uspio, nagodismo se u pogledu plesanja i ja se nadam, da će sve sretno proći, bude li me grof slušao.

Grofica.

Molim vas, ne pustite ga s oka i upotriebite sav svoj upliv.

Doktor *nakloni se.*

Učinit ću sve, što bude moguće. *(Ode.)*

PRIZOR SEDMI.

GROFICA i LJUBOJEVIĆ.

Ljubojević.

Mati ostane mati, bila visoka ili nizka roda. Tako se i vi, gospodjo grofice, svom dušom brinete za mladog grofa.

Grofica.

Jedinac mi je! Za nj samo živim, a uz to je zadnji ogranak slavnih grofova Delinića. Ta nesretna grieška na srcu ne da nam ni mirno usnuti. Uviek smo u brizi za njegov mladi život.

Ljubojević.

To je zaista žalostan slučaj; .. ali oprostite mi, gospodjo grofice, ako vam kažem, da ja kao otac ne bi dozvolio, da se obdržaje taj ples, koji je za nj toli pogibeljan.

Grofica.

Vi, čini mi se, dragi savjetniče, još pravo ne znaťe, kako odrasla i nezavisna djeca slušaju savjete svojih roditelja. Ja kao majka imam donekle upliva, to je istina, ali ne mogu sve sama postići. Tu bi morala i ljubav žene djelovati.

Ljubojević.

Vanda bi to sigurno od srca rado učinila, samo da joj kažete.

Grofica *naglo.*

Ona ne ljubi moga sina, a gdje ne ima ljubavi, tamo je svako kazivanje uzaludno.

Ljubojević.

Grofice, smijem li biti iskren?

Grofica *oholo.*

Govorite!

Ljubojević.

Ja mislim, da Vanda nije sretna uz vašega sina.

Grofica.

Ona se dakle tuži . . .

Ljubojević.

Ne! .. tako mi poštenja! Ona se još nije nikada potužila.

Grofica.

Znam, po čem sudite! .. Nu zar smo mi krivi, da ona od svoga muža ne prima ni novčića za svoje potrebe, već sve namiruje dohodkom svog neznatnog imetka. Ona je tako ponosita, da se jedva mi, njegovi roditelji, usudjujemo darivati ju skupocjenim odielom ili nakitom, ali od svoga muža ne prima baš ništa. Kad ne bi znala, da mi namirujemo trošak za svakdanje potrebe, ja mislim, da bi ta ohola žena htjela da plati i ono, što pojede.

Ljubojević.

Nije to ono, što sam htio spomenuti, grofice!

Grofica.

A vi slobodno recite, što vam je na srcu.

Ljubojević.

Oprostite, ako kažem, da je po mom sudu mladi grof kriv, što je Vanda takova.

Grofica.

Tako?

Ljubojević.

Da, grofice!

Grofica.

Da čujem!

Ljubojević.

Grof je bio već u početku njihova braka Vandi neiskren i to načinom, koji ju je uvriediti morao.

Grofica.

Ha, ha, ha! Dragi prijatelju, ala ste bezazlen u svojih nazorih. Koji je muž svojoj ženi podpuno iskren?

Ljubojević.

Gospodin grof, vaš suprug, na primjer.

Grofica.

Dopuštam, ali to je iznimka, koja je vrlo riedka medju mužkarci.

Ljubojević.

Priznajem i sam, da su takovi muževi riedki, i ne zamieram, ako si mladi grof ušti malo više slobode, samo kad on time ne bi svoje žene vriedjao. Ali se žalibože ne da tajiti, da za kojekakve čine vašeg sina ni kratkovidni ne treba naočala . . .

Grofica *ponosito, al smetena.*

Da, da, priznajem, da moj sin ne bira način, kojim obći s gospodjami, ali taj način tako je sada prevladao u otmjenom družtvu, da mu se mora pametna žena prilagoditi i blaže suditi o lakoumnosti svoga muža.

Ljubojević *upadne joj u rieč.*

I tako samu sebe varati.

Grofica.

Ne, već ne dopustiti, da joj svaki u dušu zaviri. Tim načinom štedi žena svoga muža i samu sebe. Vanda već dosta dugo živi u aristokratskih krugovih, da je to učinit mogla, ali ona ne će.

Ljubojević.

Po svoj prilici ne može, jer je u te krugove poniela svoje gradjansko srce.

Grofica.

Vi ste veoma smjeli, gospodine!

Ljubojević.

Molim tisuć puta za oproštenje! Nije mi bilo na umu, da svojim riečima ikoga uvriedim, samo sam želio kazati, da i gradjanski stalež ima svojih vrlina i da se kod nas još ne shvaća lakoumnost muževa, kao u velikaških krugovih.

Grofica *kao da je prečula.*

Moji gosti valjda se već čude mojoj odsutnosti. (*Oholo pozdravi i ode u dvoranu; na vratima se sastane s gdjom. Ljubojevićkom, kraj koje prodje kao da je ne vidi.*)

PRIZOR OSMI.

LJUBOJEVIĆ i gdja. LJUBOJEVIĆKA.

Ljubojevićka.

Došla sam, da grofici kažem nekoliko laskavih rieči, a ona je prošla kraj mene, kao da me ne vidi . . .

Ljubojević.

Koja šteta, da se nisi poniziti mogla.

Ljubojevićka.

A što je tebi opet, molim te liepo, da si u jedanput tako zlovoljan?

Ljubojević.

Ništa, poriečkao sam se malo sa starom groficom.

Ljubojevićka *izvan sebe.*

Nije moguće! Ona nas poziva na tako krasan ples, gdje se čovjek božanstveno zabavlja.

Ljubojević.

I gdje starije gospodje plešu sa mladimi plesači. To je dakako krasno!

Ljubojevićka.

Nu pa šta zato? Ja sam barunu za ljubav bila vis-à-vis svojoj kćeri. O tom ne ima dvojbe, jer je u nju smrtno zaljubljen.

Ljubojević.

Zbilja?

Ljubojevićka.

Zbilja, nije to nikakva šala. On sam govori o tom, kako je naša Ljubica stvorena za barunicu. Nije li to dosta jasno? Kad pomislim na to, uzdrhćem od radosti. Naša nećaka je grofica, a naša kći biti će barunica, a sve ovo sjajno družtvo naš rod, naši prijatelji.

Ljubojević *ironično.*

Ti sretna ženo, što ti sve ne vidiš!

Ljubojevićka.

Ja sve to dobro vidim na ove moje zdrave oči.

Ljubojević.

O kamo sreće, da ti je i pamet tako zdrava!

Ljubojevićka.

Ti me ipak ne ćeš o inom uvjeriti, ma što govorio. Ja sam već baruna za subotu na objed pozvala.

Ljubojević.

To si ti učinila?

Ljubojevićka.

Pa onda?

Ljubojević.

Nisam li ti već rekao, da ne pozivaš nikoga, a kamo li aristokrate! Nisam li ti rekao, da u nas ne ima toliko

sredstava, da bi mogli uporedo stupati s ljudima, koji od nas više imaju.

Ljubojevićka.

Moj dragi, ako hoćeš, da naša kći postane otmjenom gospodjom, onda valja doprinieti i koju žrtvu.

Ljubojević *tiho, ali srdito.*

Nisam li ja prinjeo dosta veliku žrtvu, kad sam vas proti svojoj volji na taj ples doveo? Ne stoje li vaše oprave toliko, da sam morao načeti svoju prištednju, koju sam opredielio za Ljubičinu opremu, da ne pravimo dugova. Ili misliš ti, da je to svejedno za poštena čovjeka?

Ljubojevićka.

Ja sam ti već kazala i kod toga ostaje, da se sada moraju doprinieti male žrtve, dok ne udamo kćer, a onda ćemo mi, koliko samo bude moguće, štediti. Čudim se, da nisi vidio kako su nas svi gledali, kad smo unišli u dvoranu. „To je rodbina mlade grofice!“ govorahu, diveći se našim toaletam.

Ljubojević.

I to još!

Ljubojevićka.

Naše su haljine najkrasnije od sviju na današnjem plesu. To je obće priznato.

Ljubojević.

A ne stidiš li se s toga?

Ljubojevićka.

Oh, dapače, ja se tim ponosim!

Ljubojević.

Liepo zaista, a ne misliš li, da će na prvi mah suditi . . .

Ljubojevićka.

Što?

Ljubojević.

Da ste ove haljine dobili od nećakinje, ili da smo ih uzeli na dug.

Ljubojevićka.

Bah, marim ja! — u ostalom mi suviše glasno o tom razpravljamo. Mogao bi nas još tko čuti, a to bi nam samo još trebalo. Ti otmjeni ljudi dobili bi liep pojam o nami.

Ljubojević.

Rekli bi, da bi bolje učinili bili, da smo kod kuće ostali, pa bi pravo imali.

Ljubojevićka *gleda prama vratima plesaone.*

Ah, mani me se takvim govorom!

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI i GROF DELINIĆ.

Grof *unilazeć.*

Mislio sam, da ste si potražili supruga i nisam se prevario.

Ljubojevićka.

Kad je bila svršena četvorka, došla sam ovamo, da si izgalim srce, koje je prepuno zadovoljstva s toga krasnoga plesa.

Ljubojević.

Da, moja je žena sva sretna, jer već odavna ne bijaše na plesu, pak se je dojimlje, kao posve nov čar, koga kanda nikad ni uživala nije.

Ljubojevićka.

I nisam, dragi grofe! Takova šta može se samo u otmjenoj kući doživjet. Taj sjaj, to otmjeno družtvo, ah grofe, nemojte mi se rugati, ako kažem, da mi se u takovu družtvu čini kao da sam i sama velikašica!

Ljubojević *za se.*

Budala! (*Grofu.*) Moja žena ima veoma bujnu maštu. Ne zamjerite, gospodine grofe, ako ju kadšto predaleko zanese. —

Grof *smije se.*

Ne zamieram ni malo, pače mi je drago, da je tetka naše drage Vande tako zadovoljna na našoj zabavi.

Ljubojevićka.

Da sretna i presretna!

Grof.

Nu sad moram biti iskren ter priznati, da sam ovamo došao, da podjem u blagovalište (*pokazujuć na vrata protivne strane*), jer sam prije vremena oslabio i ako vas, mile naše rodjake, smijem takodjer čime ponudit, onda idemo zajedno.

Ljubojević.

Mala okrepa dobro će mi doći.

Ljubojevićka.

Ja ću moliti samo čašu limunade, jer mi se je kod plesa grlo posve osušilo.

Grof *pruži Ljubojevićki ruku.*

Izvolite dakle! (*Odu.*)

Ljubojević.

Bez nje nikud nikamo! (*Ode za njima.*)

PRIZOR DESETI.

CONTESSA NERINI za njom LJUBICA i BARUN BOJNIČKI.

Contessa *ulazeć doprati ju jedan gospodin do vratiju, ona se nakloni i reče.*

Hvala! Ostat ću ovdje da se odmorim. *(Gospodin nakloni se i ode. Contessa sjede na divan; za njom ulaze barun i Ljubica.)*

Barun *vodeći Ljubicu izpod ruke.*

Da, vi ste božanstvena plesačica i znajte, da ste proglašena kraljicom današnjeg plesa.

Contessa *još neopažena za se.*

Glupost!

Ljubica *u isti mah.*

Vi pretjerujete, barune!

Barun *opaziv contessu nešto u neprilici.*

O contesso vi tu?

Contessa.

Odmaram se.

PRIZOR JEDANAESTI.

PRIJAŠNJI i MILKOVIĆ.

Milković *nakloniv se duboko pridje contessi, s narukvicom u ruci.*

Ne varam li se, contesso, to sam na vašoj ruci opazio tu narukvicu, koju netom nadjoh. *(Barun i Ljubica ponešto se udalje i tiho razgovaraju.)*

Contessa *hladno.*

Hvala vam!

Milković *veoma udvorno.*

Osobito mi godi, da bijah toli sretan.

Contessa.

Da ste moju narukvicu našli! Nije ni spomena vriedno!

Milković.

Da nije vaša, zaista i ne bi spominjao.

Contessa *poruglјivim smieškom.*

Zbilja? *(Naglo ustane, kao da hoće da se otrese njegova udvaranja, pogleda prema strani gdje se razgovaraju barun i Ljubica.)* Barune! *(Vanda se pojavi na vratima neopažena od prisutnih.)*

Barun *trgne se.*

Izvolite, contesso!

Contessa.

Odpratite me u plesaonu!

Barun.

Ovaj čas. *(Ostavi Ljubicu i podje do contesse, nu u to opazi Vandu i stane.)*

PRIZOR DVANAESTI.

PRIJAŠNJI i VANDA.

Vanda *opaziv barunovo kolebanje.*

Idite, barune, idite!

Barun *u neprilici.*

Gospodična vaša sestrična izvinit će!

Contessa.

Namah ću vratiti baruna!

Vanda *s nekom ironijom.*

Bila bi to prevelika žrtva, contesso! Mi dajemo barunu podpunu slobodu — moja sestrična ostaje pod mojom zaštitom. *(Sjedne.)*

Barun *grofici.*

To znači drugimi riečmi: mi te ovdje ne trebamo.

Vanda.

Oštroumlje vam je prirodjeno, dragi barune!

Barun *smiešeći se nakloni se duboko i pruži contessi ruku i ode.*

Milković *nakloni se takodjer gospodjam i ode za barunom.*

PRIZOR TRINAESTI.

PRIJAŠNJI i LJUBOJEVIĆKA.

Ljubojevićka *čim udje pogleda na sve strane, a onda naglo Ljubici.*

A gdje je barun?

Ljubica *smiešeći se.*

Odprhnuo je, Vanda mu je posudila krila.

Ljubojevićka.

Kakve su to ludorije? Ljubice! ti se valjda nisi usudila uvriediti baruna?

Vanda.

Ne, strino, već bi se on bio usudio, da uvriedi nju, da ja nisam u horu došla. Ali ne govorimo o tom...!

Ljubojevićka.

Ah! — Ako ste ga uvriedili, onda s Bogom liepi sanci o udaji za baruna!

Ljubica.

Ali majko!

Vanda *u čudu pogleda Ljubojevićku.*

To su zbilja sanci, draga strino, koji se nikad obistinit ne će!

Ljubojevićka.

A zašto ne? Nije li moja Ljubica mlada i liepa, nije li kći višega činovnika, koji ne spada medju niže slojeve družtva?

Ljubica.

Majko!

Vanda.

I liepa i dobra, predobra za ostarjela i zadužena baruna, koji uza sve to još i previše drži do časti i svoga staroga plemstva, a da bi ga okaljao, oženiv se s gradjankom.

Ljubojevićka *Ljubici.*

Dodji ovamo, da ti popravim cviet u kosi; malo ti se je poremetio. *(Vodi ju do zrcala na drugom kraju pozornice i tobože popravlja cviet u kosi, nu pri tom joj šapće.)* Ti samo nastoj da tu uvredu izpraviš i to čim prije. Ne slušaj nikoga do savjeta tvoje majke, ... u Vande je samo zavist, koja iz nje govori, ona ne bi rado, da bi i ti dospjela medju aristokraciju.

Ljubica *tiho.*

Ali majko, kako si nepravedna prama Vandi. Ona me tako voli, a sada je baš barun bio kriv.

Ljubojevićka.

Šuti i slušaj! *(Ode do Vande.)* Čovjek ima uviek nešto da popravlja na djevojkama.

PRIZOR ČETRNAESTI.

MIRKOVIĆ, GROFICA, LJUBICA, LJUBOJEVIĆKA i VANDA.

Mirković.

Ah gospodje su ipak tu!

Grofica.

Rado se ovamo sklanjam, jer tko ne pleše, kao ja, za toga imade plesaona mnogo manje privlačivosti.

Mirković *podje do Ljubice.*

Još nam se je netko iznevjerio, čija se odsutnost veoma osjeća. (*Vanda i Ljubojevićka sjede i razgovaraju zajedno, no Ljubojevićka često gleda na drugu stranu, gdje se ono dvoje nalazi*)

Ljubica.

Zar ste vi to opazili?

Mirković.

To i još nešto . . .

Ljubica *tiše.*

A to bi bilo?

Mirković.

Da vas je barun napustio.

Ljubica.

Siromah barun dobio je od Vande „consilium abeundi."

Mirković.

Od grofice?

Ljubica.

Da od nje . . .

Mirković.

A vi ga žalite?

Ljubica *smije se.*

Ja, da ga žalim? — nisam zaista na to ni pomislila.

Ljubojevićka *tiho Vandi.*

Hvala Bogu! . . . ona se smije, to je dobar znak.

Vanda *tiho.*

Umirite se, strino! . . .

Mirković.

Pa ipak ste se svu večer s njim zabavljali!

Ljubica.

Kad su drugi na me zaboravili.

Mirković.

Varate se . . . baš ovu večer ja sam mnogo na Vas mislio i težko patio s vaše nehajnosti napram meni.

Ljubica *potreseno.*

Gospodine sudče!

Mirković.

Nisam Vas ni časka pustio s oka, ali Vas je samo barun zanimao. S njime ste plesali prvu četvorku, a mene ste prezreli.

Ljubica.

Zaboravljate, da je majka tako odredila, jamačno za to, jer je stariji.

Mirković.

Recimo — jer je barun.

Ljubica.

Ala ste nepravedan!

Ljubojevićka

Što ti tako tiho razgovaraš, Ljubice?

Ljubica.

Ništa, draga majko, mi se razgovaramo o današnjoj zabavi.

Mirković.

I ne ćemo da odveć glasnim razgovorom smetamo milostivim gospodjam.

Ljubojevićka *potiho Vandi.*

Ja mu ne vjerujem baš ni rieči!

Vanda *tiho*

Ne dirajte u nje, strino!

Mirković *Ljubici, koja šuteći preda se gleda.*

Što ste zamuknuli, gospodjice?

Ljubica.

Žao mi je, da se je tako dogodilo...

Mirković.

Doista Vam je žao?...

Ljubica.

Baš iskreno žao.

Mirković.

Dokažite mi to!

Ljubica.

A kako da Vam to dokažem?

Mirković.

Obećajte mi, da ćete svagdje, koliko bude moguće, izbjegavati baruna.

Ljubica *šuteć gleda preda se.*

Ljubojevićka *tiho Vandi.*

To nesretno šaputanje!

Vanda *mahne rukom u znak negodovanja i tiho govori Ljubojevićki.*

Mirković.

Ja to ne tražim, da si baruna kao opasna takmaca uklonim s puta i time ugodim svojoj taštini, već vas uvjeravam, da je ta želja nikla u dubini srca moga i da se za njom krije druga želja, koju sada još izreći ne mogu.

Ljubica.

Vi zahtievate mnogo, gospodine sudče!... Kako da vriedjam čovjeka, koji mi nije ništa na žao učinio?

Marković.

U tom slučaju zahtievam m n o g o, ili ništa. Molim, odgovorite mi dakle, hoćete li baruna m e n i za volju izbjegavati ili ne?

Ljubica *čas pogleda neodlučno preda se, onda pogleda Mirkovića, koji ju molećim pogledom motri i glasno reče.*

Hoću!

Mirković.

Od srca?!

Ljubica.

Od srca!

Mirković.

Hvala, veoma me usrećiste!

Ljubojevićka *uzrujana Vandi.*

Oni govore o srcu, čuješ li?!

Vanda *smije se.*

Mirković.

Ali sada još ruku na to!

Ljubica *pruži Mirkoviću ruku, koju on srdačno poljubi.*

Ljubojevićka, *koja to opazi klikne.*

Ah!

Mirković i Ljubica *skoče sa sjedala.*

Što ti je, majko?

Vanda.

Ništa! majka se je malo prepala, pa je nehotice kriknula. A zašto ti ovdje sjediš, zašto ne plešeš, Ljubice?

Mirković.

Odmarali smo se malo i razgovarali o koječem, a sada ćemo opet u plesaonu. Baš sviraju krasnu tramblanku. Molim! (*Pruži Ljubici ruku*).

Ljubica.

Majčice, Vando! hoćete l' skoro za nami

Ljubojevićka.

Ja ću odmah za tobom!

Vanda.

A ja ću još časak ostati ovdje. (*Ljubica i Mirković odu.*)

PRIZOR PETNAESTI.

VANDA i LJUBOJEVIĆKA.

Vanda.

Što ste tako kriknuli, kao da vas je guja ujela?

Ljubojevićka.

Ujela, pravo veliš, i to baš za srce.

Vanda.

Ne razumijem vas!

Ljubojevićka.

Pomisli samo! Kad smo se nas dvie razgovarale, svrnula sam okom naravno kadkad i onamo, gdje je sjedila Ljubica, ali imala sam što i vidjeti . . .

Vanda.

No?

Ljubojevićka.

Kad sam kriknula, baš je Ljubica pružila Mirkoviću ruku, a on ju je poljubio!

Vanda.

Poljubio ju je poštenjak, tetko!

Ljubojevićka.

O molim te, pa ti ne uvidjaš, da je to velika drzkost poljubiti ruku djevojci, za kojom se otimaju ljudi visoka družtvena položaja. A sada idemo odmah za njima, da se to više ne dogodi.

Vanda.

Ne bojte se, tetko, Mirković neće povriediti pristojnosti.

Ljubojevićka.

Vidim, da je kod tebe u velikoj milosti, ali ga ja ne ću pustiti s oka. (*Ode naglo.*)

Vanda.

Tvoji se sni ipak ne će oživotvoriti!

PRIZOR ŠESTNAESTI.

VANDA, MILAN, CVIETIĆKA i MILKOVIĆ.

Milan *dolazi s Cvietićkom, Milković ide za njima.*

Draga Vando! evo naša vriedna pjesnikinja, gospodja Cvietićka i naš talentovani pjesnik Milković žele, da ih tebi predstavim.

Vanda *pridigne se malo sa svoga sjedala, nakloni se obojima, a oni njoj.*

Milan.

Ja ih ostavljam u tvom družtvu. (*Ode u plesaonu.*)

PRIZOR SEDAMNAESTI.

PRIJAŠNJI bez MILANA.

Cvietićka *hrli do Vande.*

Koli sam sretna, grofice, da mogu časak s vama govoriti. *(Sjedne do nje na fotelj.)* Čitavu večer već molim grofa, da me dovede k vama, ali to ne bijaše moguće: vi ste sveudilj obkoljeni tako, da čovjek ne može do vas . . .

Milković.

Zbilja ne može!

Vanda *vrlo rezervirano.*

To vam se samo čini. Ja sam kao neplesačica u društvu starijih, ali je zato svakomu moguće, da mi se približi.

Cvietićka.

U toj nalogi ipak je malo težko dospjeti u vaše družtvo, za kojim sam sve ovo vrieme čeznula.

Milković *za se.*

A čitavu večer bježi za njezinim mužem.

Cvietićka *nastavlja.*

Zaista, grofice, u vas je neodoljiv čar . . .

Vanda *hladno.*

Suviše ste učtivi, gospodjo.

Milković.

I ja se smjerno pridružujem mnienju milostive gospodje, te opojen tim čarom, usudio bih se umoliti vas, gospodjo grofice, za osobitu milost.

Vanda.

Vi me, gospodine, po svoj prilici smatrate veoma uplivnom osobom?

Milković.

O molim, grofice, ne bih se usudio uznemiriti vas molbom, ako bih takova što mislio.

Cvietićka *za se.*

Što hoće taj?

Milković.

Što ja molim, stoji jedino do vaše volje i vaše dobrote.

Vanda.

Ja vas slušam, gospodine Milkoviću.

Milković.

Vi ćete mi oprostiti, grofice, ako vas upitam, da li su vam poznati pisci naše književnosti?

Cvietićka *naglo upada.*

Ali kako možete samo pitati!

Vanda.

Ja sam čitala i čitam sva djela prvaka naše književnosti.

Milković.

Onda ste sigurno čitali i moje pjesme.

Cvietićka *za se.*

Ta drzkost!

Vanda *smješljivo.*

Biti će, da su gospoda, koja su mi dobavljala knjige naših pisaca, slučajno na vas zaboravila.

Cvietićka *ironički.*

Veoma se čudim, jer na gospodina Milkovića ne može se tako lako zaboraviti.

Milković.

Kako to mislite, gospodjo!

Cvietićka.

Mislim, da se vaša djela iztiču medju drugima, vi plivate uviek na površini.

Milković *ponešto uvriedjen.*

To nije u svakom slučaju komplimenat.

Vanda.

Predjimo na stvar, gospodine!

Milković *biesnim pogledom na Cvietićku.*

Htio sam vas umoliti za milost, da mi blagostivo dozvolite, da vam u drugoj nakladi posvetim svoje pjesme.

Cvietićka *pakostno se smije i sakrije lice lepezom.*

Vanda.

Oprostit ćete, gospodine, nu ja vaše prijazne ponude primiti ne mogu i to s razloga, jer se ne običajem izticati u javnosti.

Milković.

Ja sam upravo poražen s vašeg nemilostivog odgovora.

Cvietićka *ironički.*

Ne imate li milosrdja, grofice, s našim ubogim pjesnikom?

Vanda *ozbiljno.*

Uvjerena sam, da g. Milković ne treba moga sažaljenja.

Milković.

Ne, grofice, ja bi trebao samo . . .

Cvietićka *za se.*

Ime.

Milković.

Vaše slavno ime, da njime ukrasim svoje djelo.

Vanda.

Najljepši ukras tomu djelu biti će V a š e ime, kao pisca — prvaka! Ja se nikako ne mogu vašoj želji odazvati.

Milković.

Onda ne ću dalje smetati. (*Duboko se nakloni i ode u plesaonu.*)

Cvietićka.

Ubogi Milković, unesrećiste ga, grofice, za čitav život.

Vanda.

Ne pretjerujte, gospodjo!

Cvietićka.

Ne pretjerujem, grofice, ali njegove pjesme neće doživjeti druge naklade, pošto mu uzkratiste, da se posluži vašim imenom. Milković nije loš čovjek, ali ima manu, da precjenjuje svoj rad, kog dakako nitko ne cieni toliko, koliko on sam. — Nije umjestno, da se sama hvalim, ali samo primjerice navadjam, da su tolike uvažene ličnosti moj pjesnički rad pohvalile u veliko i ja se zaista ne bi usudila vama posvetiti moje pjesme, koje ću prvi put izdati.

Vanda.

Vjerujem, gospodjo, i želim Vam što sjajniji uspjeh.

Cvietićka *za se.*

Razumijem. (*Ustajuć, glasno.*) Već sam vas predugo uznemirivala, grofice (*nakloni se*).

Vanda.

Vi ćete sigurno i dalje plesati.

PRIZOR OSAMNAESTI.

PRIJAŠNJI i dr. MILJENOVIĆ.

Cvietićka *trgne se za se.*

On! da ostane na samo s njom! (*Odilazeć*) Ne! . . . Ja ih ne puštam s vida.

Doktor, *unilazeć opazi Cvietićku, otvori joj vrata; oboje se naklone. Ona ode.*

PRIZOR DEVETNAESTI.

PRIJAŠNJI bez CVIETIĆKE.

Doktor.

Jest. (*Opaziv Vandu, očito ugodno dirnut brzo i prijazno joj se približi.*) Vi, grofice, u tom družtvu?

Vanda.

U družtvu prvaka naše književnosti.

Doktor.

Prvaka?

Vanda.

Tako mi se barem predstavi pisac Milković, a ta gospodja tvrdi, da njezina djela daleko nadkriljuju njegova djela.

Doktor.

Tu nije vriedno gubiti mnogo rieči. Taj tako zvani pisac Milković ima fiksu ideu, da spada medju najuvaženije književnike.

Vanda.

Donekle ludjak, dakle?

Doktor.

Da, ali neopasan, kakovih u družtvu svih slojeva nalazimo, i koji pate na tako zvanoj umišljenoj veličini.

Vanda.

A ta gospodja?

Doktor.

Ta spada u opasniju kategoriju. Prilično darovita, no ne zadovoljava se postepenim uzpinjanjem, već hoće, da po što po to preko noći postane velikom. Sredstva za postignuće svoga cilja dakako ne bira.

Vanda.

To sam si mislila.

Doktor.

Oprostite, grofice, da sam tako iskren, nu osjećam da sam dužan bio, da vam to kažem, pošto se ne mogoh dosta načuditi, da je grofica majka tu osobu pozvala u svoj salon.

Vanda.

Krivo ju obiediste, doktore . . . Odkuda njoj takova poznanstva? Ove ljude pozvao je moj suprug.

Doktor.

Je li moguće?

Vanda.

Da, nu manimo se toga razgovora.

Doktor.

Dobro da me sjetiste grofa. Ja sam vas baš radi njega potražio, pa malo da uz razgovor o tih ljudih ne zaboravih na svoju liečničku dužnost.

Vanda.

Vi me potražiste radi mog supruga?

Doktor.

Da, grofice! . . . Htio sam vas umoliti, da ga odvratite od daljnjeg plesanja, jer bi mogao nastradati.

Vanda.

Jeste li na to upozorili njegove roditelje?

Doktor.

Jesam, jer ne htjedoh, da vas prvu uznemirim.

Vanda.

Ja sam sve vidjela, te sam ga, kadgod je blizu mene bio, opomenula, ali uzalud!

Doktor.

Grof da ne sluša vas, grofice?

Vanda.

Ne!

Doktor.

Ali, grofice, on vas slušati mora, ako mu je stalo do života.

Vanda.

Vidim, doktore, da moram biti iskrena s vami. Ako je njegovo zdravlje u opasnosti, a vi idite onamo i kažite onoj ženi, koju vidjeste netom od ovuda otići, da mu zabrani plesati i on će ju poslušati.

Doktor *sve više uzrujan.*

Grofice, pa vi mi to kažete? *(U čudu ju gleda.)*

Grofica *uzrujana.*

Što me tako gledate, prijatelju?

Doktor.

Jer ne vjerujem, da čujem vas, koja tako govori. *(Biva sve žešći.)* Vi da morate tražiti, da vas u vašem pravu zastupa takova žena?

Vanda.

Pa ipak je tako!

Doktor.

A ja da ponizim vas pred njom?... Ja, pa baš ja, koji duboko u srcu osjećam, da bi vi svome mužu morali biti raj na zemlji, duša njegove duše, andjeo njegova života!... Oh!

Vanda *duboko potresena za se.*

Bože, budi mi u pomoć!

Doktor *nastavlja.*

Ah, nemam grofovske krune, da vam njome čelo uresim, ali je u meni srce, koje vas ljubi i obožava! — Ah grofice!

Vanda, *koja se je težkom mukom izpravila, drhćući upade mu u rieč.*

Ne zaboravite, da stojite pred tudjom ženom!

Doktor *poražen.*

I vi ljubite grofa?!

Vanda.

Da li ga ljubim, to samo ja znam.

Doktor.

Ne, vi ga ne ljubite! Vi ne možete ljubiti supruga, koji vas ponizuje, koji vas vara.

Vanda *velikom duševnom borbom.*

Ako to čini, njegova je volja, ali nije moja, da mu vraćam žao za sramotu.

Doktor *koji je Vandu nepomično gledao.*

Te hladne rieči ne sudaraju se s plamtećim vam okom... Vaša lica gore, ruke vam drhću i sve odaje potreseno vam srce! O kažite samo rieč utjehe meni, koji pogibam za vami!

Vanda *naglo se trgne, te izpraviv se ponosito.*

Osviestite se, doktore! *(pokaže prstom prema vratima od salona)* i vršite svoju liečničku dužnost!

PRIZOR DVADESETI.

PRIJAŠNJI, CVIETIĆKA i MILAN.

Kod zadnjih rieči stupi unutra gdja. Cvietićka i Milan.

Cvietićka *prime Milana grčevito za ruku.*

Slušajte, grofe!

Milan.

To bi bilo izpod moje časti! *(Hladno pristupi k Vandi i pruži joj ruku.)* Izvolite, grofice . . . na počinak!

Doktor *veoma uzrujan pristupi Milanu.*

Gospodine grofe!

Milan *oholo mu upade u rieč.*

Laku noć g. doktore!

Doktor *šuteć se nakloni. Milan odvede Vandu.*

(Zastor naglo pada.)

Konac I. čina.

ČIN DRUGI.

Elegantno uredjena soba za mužkarca; Glavna vrata u sredini, s lieva i desna pobočna vrata, kraj desnih vrata prozor.

PRIZOR PRVI.

Gdja. CVIETIĆ i SLUGA na vratih.

Sluga.

Oprostite, milostiva gospodjo, meni je zabranjeno, da koga pustim gospodinu grofu, pošto mu je u noći bilo veoma pozlilo.

Cvietićka.

Tako?

Sluga.

Dà, — gospodja grofica je tek prije dva sata otišla, da malo prilegne.

Cvietićka.

To nisam znala . . . nu ja ne mislim smetati vašemu gospodinu *(vadi posjetnicu)*, samo mu predajte ovu kartu, da zna, da sam bila tu. *(Sluga uzme kartu i ode na desno u grofovu sobu.)* To bi ipak strašno bilo, da sada umre, kad mi je za rukom pošlo, da ga oduševim za svoje pjesme, koje bez njegove pomoći ne mogu ugledati svjetla.

PRIZOR DRUGI.

PRIJAŠNJI i BARUN BOJNIČKI.

Barun *unilazeć.*

Oho, vi ste već tu! . . . Vidi se, čijega se je srca najviše kosnula grofova bolest.

Cvietićka.

Varate se zaista, ja nisam ni slutila, da je grof bolestan, dok nisam amo došla.

Barun.

A po što dodjoste onda ovamo u njegov stan?

Cvietićka.

Vi ste dosadni, barune! . . . Da me u ostalom nepravedno ne sumnjičite, reći ću vam sasma iskreno, da sam ovamo došla radi mojih pjesama, koje je grof uzeo pod svoju zaštitu.

Barun *ironički.*

Ah, ah u tom grmu dakle zec leži? Ha, ha, ha, ubogi Milane!

Cvietićka.

A zašto ga žalite, ako smijem pitati?

Barun.

Jer vidim, da tim načinom ne će postići svrhu, za kojom toliko teži . . .

Cvietićka.

A ta bi bila?

Barun.

Da učini salon svojih roditelja stjecištem književne aristokracije i on da nad timi književnici (*patosom i uzdignutim rukama*) vrši svoj protektorat.

Cvietićka.

A ja vam kažem, da će grof Milan postići taj cilj!

Barun *ironički.*

Pozivajuć Milkovića i . . .

Cvietićka.

I mene, htjedoste reći.

Barun *znamenovno slegne rameni.*

Cvietićka *na stranu.*

Bezobraznik! Ne marim za to, kako sudite o Milkoviću, ali što se tiče moje osobe, mogu vas uvjeriti, da o mojoj darovitosti nije još nitko posumnjao, pače ljudi, koji se razumiju u pjesničtvo, čestitaju mi na velikom napredku.

Barun.

Medju te spada u prvom redu grof Milan, je li?

Cvietićka.

Sigurno!

Barun.

Vi ste mlada i liepa žena, a kod tih grof Milan ne pita mnogo za talenat.

Cvietićka.

To je skrajna zloba, barune, nu vama budi prosto tako suditi.

PRIZOR TREĆI.

PRIJAŠNJI i dr. MILJENOVIĆ.

Doktor *unidje iz grofove sobe i nakloni se prisutnim.*

Molit ću vas, gospodjo i vas, barune, da čim kraće govorite sa bolestnikom. Meni u obće nije po volji, da ustaje, ali on ne sluša. (*Prema Cvietićki.*) Vaša posjetnica posve ga je smela i zato vas ponovno molim, da ostanete čim kraće kod njega, jer je opasnost velika.

Cvietićka *podrugljivo.*

Vrlo je liepo, da se toliko brinete za njegovo zdravlje.

Doktor *ozbiljno.*

Mislim, gospodjo, da sam uz obitelj ja kao liečnik prvi dužan, da se za nj brinem.

Barun.

Je li tko od obitelji kod njega?

Doktor *ne odgovori, već uzme svoj šešir, nakloni se Cvietićki i rukuje se sa barunom.*

S Bogom, barune, molim, ne zaboravite moje opomene!

Barun.

Nastojat ću, da se grof Milan čim prije rieši svih dražestnih napasti. (*Doktor ode.*)

PRIZOR ČETVRTI.

PRIJAŠNJI bez dra. MILJENOVIĆA.

Cvietićka.

Vi ste, barune, upravo nesnosni.

Barun.

Zašto?

Cvietićka.

Mislite li zbilja, da sam tako kratkovida, te ne vidim, da se vaše zadnje rieči mene tiču?

Barun.

Oprostite, nu i ja dobro vidim te opažam, da ste vi najnoviji ideal, koga grof Milan obožava; (*sarkazmom*) s toga mislim, da neće suvišno biti, ako bar u ovoj kući malo na vas pripazim.

Cvietićka.

Ako mislite, da u ovoj kući treba da pazite samo na me i na grofa, onda se veoma varate. Ima tu mnogo interesantnijih stvari.

Barun.

Oho! Čini se, da je vaša pjesnička mašta opet zamislila kakovu romantičnu sliku.

Cvietićka.

Sliku iz života, vrieme: sadašnjost.

Barun.

Drama dakle?

Cvietićka.

Da, obiteljska drama.

Barun.

A junaci te drame?

Cvietićka.

Sastali se tek u predigri.

Barun.

Junak?

Cvietićka.

Zaljubljen do ludila.

Barun.

Do biesa, to je prastara pjesma! Imena mi kažite.

Cvietićka *porugljivo.*

Tiho, tiho, barune, ne stojimo na neutralnom zemljištu.

Barun.

Šta?

Cvietićka.

Da.

Barun.

Šta: da?

Cvietićka.

Mi smo u njezinoj kući.

Barun.

Do biesa, valjda ne mislite Vandu?

Cvietićka.

Ona se još otima.

Barun.

A ljubovnik? . . .

Cvietićka *zlobno*.

Naš dični doktor.

Barun.

To neka vam drugi vjeruje!

Cvietićka.

Ja sam na svoje oči vidjela.

Barun.

Na oči ljubomorne žene.

Cvietićka.

Vi mislite, da sam ludo ljubomorna, jer sam nekoč ljubila doktora.

Barun.

Ta dakako da jeste!

Cvietićka.

Ne i tisuć puta ne! — ja sam ga ljubila, da, ali to je bilo, pa prošlo, jer vatra, koja se ne podpiruje, utrne . . .

Barun.

Ta vatra kod vas još tinja i da ju doktor danas samo malo podjari, vi biste napustili i samog grofa Milana, koji vam, kako vidim, služi samo za sredstvo vašim literarnim svrham.

Cvietićka.

Pogodiste.

Barun.

Njegovim imenom kanite nakititi, a njegovim novcem platiti svoje i dobre i loše pjesme, a doktora ljubite i najvolila biste njega privinuti na svoje grudi, u kojih sada bukti plamen mržnje i ljubomora.

Cvietićka.

Kako vi to sve dobro znate, a ne čudite li se, da sam si kao predmet ljubomornosti odabrala baš groficu Vandu. (*Prisiljeno se smije.*) Ha, ha, ha!

Barun.

Bilo kako mu drago, ja vam savjetujem, da o tom dalje ne govorite, jer biste mogli zlo proći, a k tomu je s vaše strane ljubav prama mužkarcu, koji za vas ne mari, baš smiešna stvar.

Cvietićka.

Ne rugajte se, barune, jer kako sam jučer opazila, i vi imate svoj faible.

Barun.

A taj se zove?

Cvietićka.

Ljubica.

Barun.

Ne tajim, to je krasna, divna djevojka, taj duh, taj stas, taj chic, što ga ona imade, riedko se nalaze u žene u tih godinah!

Cvietićka.

Ta vi ste izvan sebe! Tako oduševljena nisam vas još nikad vidjela!

Barun.

Da, ja sam oduševljen, kad o njoj govorim!

Cvietićka.

A ona? — voli vaš grb —

Barun.

Vi govorite o njezinoj majci?

Cvietićka.

I o djevojci.

Barun.

Pa dobro, ako je i djevojka sklona barunskoj kruni, sklona je i mojoj osobi.

Cvietićka.

Barunskoj kruni moguće, ali vama dragi barune — dvojim ha, ha, ha...

Barun.

A zašto, molim vas, jesam li ja kakova nakaza?

Cvietićka.

Vaša prosieda kosa, pa ponašanje stara blazirana rouea ne može da bude idealom sedamnaestgodišnjoj djevojci.

Barun.

Ha, kakav sam, da sam, evo moje ruke, kad bih htio, da bi ju dobio za ženu.

Cvietićka.

Vi biste kadri bili, da se s njom oženite?

Barun.

Da ima 200.000 imetka, mogo bih se odlučiti na taj korak.

Cvietićka.

Ala ste veledušni! To je baš toliko, koliko trebate, da platite svoje dugove, nije li tako?

Barun.

Po prilici. Ali vam valja promisliti, da je ona gradjanskoga roda i da do sada ne ima u našoj obitelji primjera mezaljanse. Žrtva, koju bi ja doprineo, bila bi dakle svakako velika.

Cvietićka.

Na sreću su baruni mnogo skuplja roba nego obični ljudi, a pošto Ljubica ne ima toliko novaca, to i vama ne prieti pogibelj mezaljanse.

PRIZOR PETI.

PRIJAŠNJI i LJUBICA.

Ljubica *na vratih.*

Grof dakle nije ustao.

Sluga.

Upravo sada se gospodin grof odieva.

Cvietićka *barunu.*

Mi o vuku, a vuk na vratih.

Barun *tiho.*

Šutite, molim vas. *(Ljubici.)* Koja sreća, da se tu tako iznenada sastadosmo!

Ljubica *saučešćem.*

Samo da nije ubogi Milan bolestan! Doktor je veoma zabrinut.

Cvietićka.

Mene je dao grof moliti, da ga čekam. Ne usudih se, da mu protuslovim, nu čim ga pozdravim, namah ću otići.

Barun *Ljubici.*

Siromah Milan! — Jučer tako veseo, a danas...

Ljubica.

Božjom pomoću Milan će ozdraviti, a onda ćemo opet ovdje svi veseli biti.

Barun.

Kao jučer, je li? Ne mogu zaboraviti, kako ste bili krasni na jučerašnjem plesu! Ne znam, da li je ljepše bilo ono cvieće, što ste ga nosili na opravi i u vašoj divnoj kosi, ili vaše lice, koje je gorilo od plamena sreće na tom prvom plesu.

Cvietićka *smije se.*

Ah barune, suviše ste poetični.

Barun.

Uz gospodičnu ja bih zaista postao pjesnikom.

Cvietićka *ujedjivo.*

Nu težko, da biste se uzpeli medju prvake naše književnosti.

Barun.

To ja i ne tražim, . . . zatim drugi gramze. Ja bih sretan bio, kad bi moje rieči i moje misli našle odziva u srcu gospodične Ljubice.

Cvietićka *za se.*

Stari ludjak!

Ljubica.

Zaista, barune, vi ste danas u velikoj ekstazi.

PRIZOR ŠESTI.

PRIJAŠNJI i MILAN.

Milan *stupi u sobu, veoma je blied i kao umoran.*

Oprostite, što sam vas pustio tako dugo čekati, nu doktor mi je naložio, da se čim polaglje obučem . . . Jedva

mi je dopustio, da ustanem, . . . morao sam se skoro svaditi s njime.

Cvietićka, *koja mu je odmah u susret došla, čim je stupio u sobu, hinjenim saučešćem.*

Dragi grofe, vi niste nikako smjeli ustati! . . . Da sam samo slutila, kako ste bolestni, ja ne bi bila nikako ovamo došla.

Barun.

Ja sam se samo navratio, da saznam, da li vam je bolje.

Ljubica.

I ja dragi Milane.

Milan.

Hvala vam svima, meni je bolje, ali noćas sam i sám vidio, da neima šale! (*Barunu.*) Tko vam je kazao, da sam ja bolestan.

Barun.

Vaš sobar, koga je grofica poslala, da ubaviesti gospodina strica.

Milan *Ljubici.*

Vanda vam je dakle poručila!

Ljubica.

Da, i meni je veoma milo, da vam je bolje, a sada idem namah da to otcu javim. Majka će još prije ručka ovamo doći.

Barun *Ljubici.*

Smijem li Vas pratiti!

Ljubica.

Biti će mi drago, gospodine barune!

Cvietićka.

Vi zaboravljate na vašu dužnost napram bolestniku, barune. Obećali ste doktoru, da ćete paziti, da čim prije odem.

Barun.

Ja ću se namah vratiti; ne bojte se, da ću vas pustiti s vida. (*Klanja se duboko Cvietićki, a rukuje se sa Milanom.*) Do vidjenja!

Ljubica.

Do vidjenja. (*Odu.*)

PRIZOR SEDMI.

CVIETIĆKA i MILAN.

Milan *pruži Cvietićki obje ruke.*

A sad ćemo se nas dvoje po volji razgovarati.

Cvietićka.

Ali samo u kratko! Doktor mi je svečano naložio, da čim prije odem.

Milan.

Ah! taj doktor!

Cvietićka.

Vrlo je solidan. Ni jučerašnji poraz nije ga smeo, da najsdušnije vrši svoju liečničku dužnost.

Milan.

Kakav poraz?

Cvietićka.

Zaboraviste li, grofe, u kakovoj smo ih situaciji jučer našli?

Milan *hladno.*

Pa što vi iz toga izvadjate?

Cvietićka.

Ugodan intermezzo za ženu, koja ne ljubi svoga muža.

Milan.

Ali ne ljubi ni drugoga.

Cvietićka.

Mislite?

Milan.

Uvjeren sam. Jer da je moja žena uz svoju ljepotu imala samo malo privlačive sile, da se je ma itko na svietu ozbiljno u nju zaljubio, ona bi i meni bila mnogo zanimivija, ali takav hladni pasivni stvor ne može ugrijati čovjeka moga temperamenta.

Cvietićka.

Možda se ipak varate!

Milan.

Ne varam se, što se nje tiče; — uvjeren sam, da ne može ljubiti, a onaj, koga vi mislite, ne će se usuditi.

Cvietićka.

Govorite baš tako, kao da vam je na pameti ona Schillerova:

„Mojoj ženi — grof Savern reče —
Napastnik, znam, približit se ne će . . .“

Milan *primiv ju nježno za ruku prieti joj prstom.*

Pazite, da vas ne stigne kob lovca, koji je htio Fridolina razstaviti sa životom.

Cvietićka.

Ne bojim se, grofe, taj je Fridolin bio drugoga kova.

Milan.

Što ova liepa mala glavica zamisli, to joj nitko ne izbije iz nje, ali tu je na krivu putu.

Cvietićka.

Moguće.

Milan.

Sada namah da vas kaznim za vašu tvrdokornost. *(Naglo joj poljubi ruku.)*

Cvietićka *tobož uplašena.*

Ne, dragi grofe, ta vi morate danas sasma mirni biti! . . Svaka suvišna kretnja mogla bi vam naškoditi.

Milan.

Ah, uviek me sjećate moje nevolje! Ali kad se već ni vaše ruke dotaknuti ne smijem, onda ću bar da govorim s vami. Baš sam se sada sjetio, kako ste brzo i krasno preveli one Schillerove stihove.

Cvietićka.

To je malenkost, to bi žalostno bilo, kad ne bi ni toliko umjela.

Milan.

Ali ona vaša pjesma je prekrasna: *(Citira jednu kiticu iz ljubavne pjesme.)*

„Kao višnji, koj ju stvori,
Moja ljubav vječita je,
Sa mnom ustat će iz groba,
Da do vieka živi, traje!“

Cvietićka.

Zar ne, da je liepa? a ona prispodoba s ružom, — ne svidja li vam se? *(Citira.)*

Vidio sam ju, liepa biše,
Ljepša ruže rumene,
Razpupane poslije kiše,
Sred livade zelene!

Milan.

I te kako!

Cvietićka.

I pjesma „mojoj zviezdi?“

Milan.

Ta je upravo divna!

Cvietićka *ponosno.*

Sve su liepe, sve, grofe, i ja tim djelom moram da proslavim svoje ime!

Milan.

A gdje bi vi preslabi bili, da si uklonite trnje s puta do slave, tu ću vam ga utrti ja, pa stajalo me pol života moga!

Cvietićka.

Hvala, dragi grofe, ta ja se samo u vašu pomoć uzdajem!

Milan.

Te će pjesme odmah pod tisak. Kako bi samo uredio, da to čim prije bude; molim vas, savjetujte mi!

Cvietićka *očito ugodno dirnuta.*

Dragi grofe, pa vi se još i sada, tako bolestni, starate za to moje djelo? Ah kako je to liepo i plemenito od vas. Po tom se vidi, da ste pravi prijatelj književnikâ, ali tomu ima vremena, kad ozdravite.

Milan.

Nipošto! jer vidite, i to me uzrujava; moram da se riešim te ugodne brige.

Cvietićka.

Kad je tako, onda se dakako ne smijem protiviti.

Milan.

Dakle?

Cvietićka.

Izlaziti ne smijete, možda koja rieč od vaše ruke nakladniku . . .?

Milan.

Hvala vam na savjetu, liepa gospodjo! Sada ćemo se samo još malo razgovarati, dok smo sami; *(opet ju primi za ruku)* pa onda idem, da napišem ono njekoliko rieči.

Cvietićka *izvine ruku.*

Ne, grofe, sada ću se već ozbiljno protiviti Vašoj ljubežljivosti! Ili ćete namah napisati list, *(tobože brižno)* to jest, ako vam to ne škodi, ili ću ja namah otići! Naš se je razgovor već suviše otegnuo, a bude li vam škodio, to će vaši svim pravom žaliti na me.

Milan.

Do biesa i ta bolest, ako to još dugo potraje, morati ću u samostan.

Cvietićka.

Ha! Ha! To bi vam liepo pristajalo.

Milan *Cvietićki prstom prieti.*

Kunem vam se, da ću se osvetit za pokoru, koju mi sada nalažete!

Cvietićka.

Ja se pokoravam, dragi grofe, vama pako biti će osveta tim sladja, čim je pokora veća, *(šaljivo koketno)* a sada vas milostivo odpuštam.

Milan.

Dok ja pišem, vi ćete sami ostati?

Cvietićka.

Ne brinite se, grofe, barun će namah osvanuti, ta vi znate, da je obrekao, da će se vratiti.

Milan.

U ostalom ja ću skoro svršiti. Izvinite dakle i svrnite koji čas vaš čarobni pogled onamo, kuda će otići vaš najnoviji obožavatelj.

Cvietićka *prieti mu koketno prstom.*

Grofe! grofe! *(Grof se ljubezno nakloni i ode.)*

PRIZOR OSMI.

CVIETIĆKA, zatim gdja. LJUBOJEVIĆ.

Cvietićka.

Uh, dosadnih li prizora!... Da sam samo već svršila taj križni put do te pjesničke slave!

Ljubojevićka *naglo unidje i pokloni se.*

Ah, vi ste tu, gospodjo, a moja kći, gdje je ona?

Cvietićka *odvrati poklon.*

Gospodična bila je tu, nu malo prije je otišla, da gospodina supruga obaviesti o stanju zdravlja grofa Milana.

Ljubojevićka.

Da zbilja, a kako je ubogom grofu?

Cvietićka.

Hvala Bogu, bolje!

Ljubojevićka.

Nije li ustao?

Cvietićka.

O da, ustao je i razgovaro se s nama; sada piše list, na koji ja čekam . . . Odmah će doći.

Ljubojevićka.

Ne bi li ja malo k njemu otići mogla? Znate, kao rodjakinji, to mi je dopušteno.

Cvietićka *naglo.*

Nemojte, gospodjo! nije dobro, da mu smetate; on ne smije govoriti i pisati zajedno.

Ljubojevićka.

Predugo mi je čekati; imam kod kuće važna posla.

Cvietićka.

Valjda ne ćete prije otići, dok se ne vrati gospodična kćerka sa barunom.

Ljubojevićka *ugodno iznenadjena.*

Sa barunom?

Cvietićka.

Da, on ju je odpratio do gospodina supruga, a onda će se po svoj prilici zajedno vratiti.

Ljubojevićka.

Mislite?

Cvietićka.

Nema dvojbe.

Ljubojevićka.

Onda ću čekati, dok oni dodju.

Cvietićka *za se.*

To sam znala. (*Glasno.*) Gospodična Ljubica začarala je baruna.

Ljubojevićka.

Sbilja?

Cvietićka.

Ta on gotovo luduje za njom.

Ljubojevićka *povjerljivo.*

Da vam iskreno kažem, i ja sam nješto opazila.

Cvietićka.

Pst, evo grofa!

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI i MILAN.

Milan *unilazeć ima list u ruci.*

Evo, milostiva gospodjo . . . (*Ljubojevićki.*) O, draga tetko, vi ste tu?

Ljubojevićka.

Vrlo mi je drago, da vidim, da nije tako zlo, kao što smo mislili.

Milan.

Kako vidite, nije. (*Cvietićki, pružajuć list.*) To je u kratko sve, što trebate za dotičnu stvar.

Cvietićka *uzme list.*

Liepa hvala, grofe, Vi ste zbilja suviše dobri. (*Ustane.*)

PRIZOR DESETI.

PRIJAŠNJI. BARUN BOJNIČKI i LJUBICA.

Naglo unidju.

Ljubica.

Evo nas!

Barun *pogledav Milana i Cvietićku.*

I, kako vidim, baš u horu.

Ljubica.

O majčice, i ti si došla!

Ljubojevićka.

Gospodja Cvietićka mi reče, da si otišla sa barunom, pa da ćete se po svoj prilici zajedno vratiti.

Ljubica.

Susreli smo grofa i doktora, koji su me vratili, da budem kod Milana, dok oni dodju.

Barun *Ljubojevićki.*

Oprostite, . . . nisam vas u prvi mah ni opazio, milostiva gospodjo!

Ljubojevićka *prieti barunu prstom.*

Čula sam, barune, da ste Ljubicu pratili.

Barun.

Pod mojim je okriljem gospodična posve sigurna.

Cvietićka *upade mu u rieč.*

Kao golubica pod krilom jastreba. *(Govori dalje tiho s grofom.)*

Ljubojevićka.

Gospodja se samo šali, gospodine barune!

Barun *prisilnim smiehom.*

Ta ja to znam, a što se nas tiče, milostiva gospodjo, nadam se, da ste zadovoljni sa mnom.

Ljubojevićka.

Dapače, veoma zadovoljna!

Barun *joj se duboko nakloni.*

Ljubica.

A vidiš li, majko, što sam ja putem dobila od baruna? *(Pokaže fotografiju u posve malom obliku.)*

Ljubojevićka *uzme sliku, svi gledaju.*

Ah! ala ste krasno pogodjeni!

Milan *ironički.*

To je divan fotograf!

Cvietićka.

On umije svojimi slikami smanjivati godine krstnog lista bar za desetak godišta.

Ljubica.

Ja nalazim, da je barun posve kao u naravi.

Ljubojevićka *s patosom.*

Bez dvojbe! Nu da umijemo bolje suditi, zašto da ne sjednemo?

Ljubica *najednoč uplašena.*

Ne za Boga! Ja sam skoro zaboravila, da su mi grof i doktor strogo naložili, da sve grofove posjete *(zapne)* . . .

Barun.

Otjerajte! — tako su kazali.

Ljubica.

Ah, to ne će biti nuždno.

Cvietićka.

I ne će! Samo vaš dolazak zadržao me je duže.

Ljubojevićka.

Ajdemo dakle svi!

Milan.

Do mene i *(pokazuje na Ljubicu)* moga dragoga tamničara.

Barun.

Da mi dadu takova tamničara, ja bi se namah s vami mienjao. Milostive gospodje dopustit će, da ih pratim.

Ljubojevićka.

Drage volje!

Cvietićka.

Mjesto Julije: „Vesele žene Windsorske".

Milan.

Ha! Ha! Ha! Ubogi Falstaffe!

Barun.

Za tvoj rug ipak sam osvećen, jer znam, da mi sada zavidjaš čak i ulogu Falstaffa. S Bogom! *(Rukuje se sa Ljubicom.)*

Milan.

Pravo veliš. — S Bogom!

Ljubojevićka.

S Bogom! *(Ode a barun za njom.)*

Cvietićka *odilazeć.*

Do vidjenja grofe!

Milan.

Do vidjenja! *(Rukuje se sa Cvietićkom; Ljubica se klanja.)*

PRIZOR JEDANAESTI.

MILAN i LJUBICA.

Milan.

Oho, mala moja rodjakinjo, kao da smo zaljubljeni?

Ljubica.

U koga?

Milan.

Čini se, u baruna, ha! ha! ha!

Ljubica.

Zaljubljena, ja, u baruna, baš smiešno! On je ljubezan, zabavan čovjek, to je sve.

Milan *pogledav Ljubici oštro u oči.*

A kako stoje akcije vašega srca s gospodinom sudcem? Rek bi, da su uz barunovu ljubežljivost ipak ponješto pale, nije li tako?

Ljubica *u velikoj zabuni.*

Ala ste zloban, Milane! — Zašto mi što sada spominjete? — Akcije moga srca posve su u redu!

Milan.

Ha, ha, ha! Blažena nevinost! . . . A kako vam se lice žari!

Ljubica *upadne.*

Ako se moje žari, onda vaše sve više bliedi, i ja vam u ime vašega otca zapoviedam, da odmah podjete u vašu sobu, i da tamo odpočinete!

Milan.

A ako ne posluhnem?

Ljubica.

Onda ću pozvati Vandu.

Milan.

Do biesa, vi biste kadri bili to učiniti?

Ljubica.

Hoću!

Milan.

Ne ćete! jer i sam osjećam, da mi je potreban mir, a već sam dosta čuo i vidio. *(Milanu glas od slabine ponešto drhće.)* S Bogom mala!.. vidim, da vam je srdašce malo uzburkano, a sada razmišljajte o barunu i — o — sudcu. *(Ode.)*

PRIZOR DVANAESTI.

LJUBICA, zatim MIRKOVIĆ.

Ljubica *veoma uzrujana, skoro plačuć.*

To je već suviše, što mi taj zlobni čovjek sve ne reče! Uh! taj nesretni barun. Ali zašto? što mi je skrivio? — ništa. — *(Zamišljena.)* A što je ono majka rekla? — Ah, da — je toli liepo biti otmenom gospodjom.

Mirković *unilazeć, sluga mu otvara vrata; lice mu je ozbiljno. Šuteć nakloni se Ljubici.*

Ljubica *nehotice uzrujana.*

Gospodine sudče! —

Mirković.

Nisam smio doći, pošto ste sami. Je li? Nu molim, oprostite!.. Ja moram na samu s vama govoriti.

Ljubica.

Sa mnom, na samu... gospodine sudče?...

Mirković.

Slušajte me, molim vas, bit ću koliko moguće kratak!

Ljubica.

Ja vas slušam, gospodine!

Mirković.

Predobro vam je poznato, da već dugo nisam ravnodušan napram vašoj osobi; dugo već želim, da vam se

izjavim, nu kadgod sam htio da to učinim, — u svakoj prilici bila mi je vaša gospodja majka na putu.

Ljubica *u neprilici.*

Gospodine sudče!

Mirković.

Tako jest, gospodično!... Nu priedjimo na stvar! Jučer tek umolio sam vas, da se meni za volju kanite baruna i vi ste mi to svečano obećali.

Ljubica.

Pa ja sam održala svoje obećanje.

Mirković.

Vi ste dakle smatrali, da je dovoljno, ako se jedan sat, što li, kanite toga čovjeka, a danas vas je on već pratio. *(Opazi barunovu fotografiju, koja leži u couverti kraj Ljubičina šešira.)* Šta je to?

Ljubica.

To je barunova slika, koju mi je danas poklonio.

Mirković.

Vi ju primiste, gospodično!

Ljubica.

Mislim, da to nije čin, radi koga bi me tko osudjivati smio.

Mirković.

Ja ne imam ni prava na to, ali ga želim steći i zato sam ovamo došao, kad sam vidio, da se družtvo razilazi, i hoću da se s vami ozbiljno o tom porazgovorim. Ja nisam mladić, već zreo čovjek; ne tražim ljubakanja, već ljubavi, koja bi me dovela do sretna braka. Vi vidite iz toga, da su moje namjere ozbiljne, iskrene, pa zato ne mogu da budem nuzljub barunov.

Ljubica *uzrujana.*

Gospodine sudče! Kako to sudite o meni?

Mirković.

Držim vas neizkusnom mladom djevojkom; jer da inače o vama sudim, ne bih tu pred vami stajao.

Ljubica.

Al vi me vriedjate, kako me još nitko u životu vriedjao nije.

Mirković.

Moj je položaj takav, da zahtieva najveću ozbiljnost; zato vas molim, da mi oprostite, ako ne važem svaku rieč i da mi dozvolite, da vam po duši iskreno i otvoreno govorim.

Ljubica.

Recite, što želite od mene? . . .

Mirković.

Želim, da mi budete ženom, jer vas iskreno i odano ljubim.

Ljubica *vedrija u smetnji.*

Gospodine sudče!

Mirković.

Želim nadalje, da sami vratite sliku barunu, da mu se tako njegovo stanovište razjasni.

Mirković *stupi korak natrag.*

Ljubica *ponikne glavom i šuti.*

Mirković.

Vi šutite?

Ljubica.

Morate i sami uvidjeti, kako bi težko izvršila, što od mene zahtievate, i da vratim sliku, koju sam netom primila.

Mirković.

Vi ste ju primili kao slobodna djevojka, a sada biste ju vratila kao . . .

Ljubica *naglo mu upade u rieč.*

Ne gospodine, to ne mogu učiniti.

Mirković *veoma uzrujan.*

To li je vaša posljednja rieč? . . . Promislite dobro!

Ljubica *očito se bori, pogleda na Mirkovića, hoće da podje do njega i opet stane.*

Ne, ne mogu to učiniti!

Mirković *jedan čas se bori, nu onda s velikim mirom.*

Hvala vam na iskrenosti; kao pobiedjen za uviek se razstajem s vami, a, vjerujte, time i sa srećom života svoga. S Bogom! *(Hoće da ode.)*

Ljubica.

Ne! Ne odlazite! O Bože, dobri Bože, što se u meni zbiva?

Mirković.

Ne tražim samilosti od vas; komu je srce sklono, tomu pružite ruku.

Ljubica.

Srce? . . . ako srce pitam, onda sigurno ne ću odabrati baruna.

Mirković.

Dakle pitajte pamet . . .

Ljubica.

Ah! tu ludu pamet, ona mi je koješta šaputala, što sada srce odbija.

Mirković *za se.*

Bože, te dražesti! *(Glasno).* A vi slušajte srce!

Ljubica.

I hoću. (*Približi mu se i potiše govori.*) I vratit ću barunu fotografiju.

Mirković *srdačno ju primi za obje ruke.*

Zbilja, i ne ćete žaliti za njim.

Ljubica.

Ne ću: o tom sam sad podpuno osvjedočena. Da ste vi otišli, ja bih uz svu svoju veselu ćud plakala, a kad pomislim na baruna, kao da ga nikad ni vidjela nisam.

Mirković *razširi ruke.*

Ljubice, milovanje moje! . . .

Ljubica *poleti mu u naručaj.*

Mili, dragi moj! (*Ljubica se polagano vine iz njegova naručaja.*)

Mirković *joj poljubi obje ruke; u to unidje Vanda.*

PRIZOR TRINAESTI.

PRIJAŠNJI i VANDA.

Ljubica, *čim Vanda unidje, poleti joj u susret, te ju srdačno ogrli.*

Vanda, draga moja Vanda!

Vanda i Mirković *niemo se pozdrave.*

Vanda.

Je li momu suprugu tako dobro, da si ti tako vesela? (*Ujedno pruži ruku sudcu, koji joj se naklonio.*)

Ljubica *u smetnji.*

Ne — da — mislim, da — je tvomu suprugu mnogo bolje, pošto se je s nami svimi šalio.

Vanda.

Šta, Milan je izilazio iz svoje sobe?

Mirković.

To zaista nije morao učiniti.

Ljubica.

Ah, kad je ovamo navalila sva gomila posjetnikâ. (*Vandi važno.*) Nu kad je tvoj tast mene ovamo naredio, ja sam se ljudski poslužila svojim pravom te ih sve najljepšim načinom odpravila, a na koncu otjerala sam i tvoga supruga u njegovu sobu!

Vanda.

Rado bi znala, kako ti jê to za rukom pošlo?

Ljubica.

Mi smo se najprije malo poriečkali, na to sam se ja razsrdila, pa sam mu zaprietila, (*smije se*) da ću t e b e zvati.

Vanda.

Pa je na to otišao u svoju sobu?

Ljubica.

Ah ne bi rekla, da je od straha pred tobom pobjegao.

Vanda.

To i sama znam.

Ljubica.

Već je priznao, da je nešto slab.

Vanda.

Čudo je, da poslije onakove noći osjeća volje i jakosti, da se u družtvu kreće.

Mirković.

Mladost grofova prebrodit će mnogi greben.

PRIZOR ČETRNAESTI.

PRIJAŠNJI i GROF DELINIĆ.

Grof *unilazeć.*

O, kako vidim, naša mala Samaritanka nije sama... I ti si već ustala, Vando?

Vanda.

Jesam, dragi otče... Čemu ležati, kad — mi prevelika uzrujanost ne da spavati.

Grof.

Vjerujem, moje diete,... tako je baš i meni bilo. (*Mirkoviću.*) Liepo je, gospodine sudče, da ste nas i vi posjetili.

Mirković *se nakloni i gospoda govore na jednoj strani tiho dalje, dočim Ljubica odvede Vandu na protivnu stranu pozornice.*

Vanda.

Šta ti je, Ljubice?

Ljubica.

Ah da znaš, Vando, što se je dogodilo!

Vanda.

Nu, da čujemo.

Ljubica.

Mirković je zaprosio moju ruku.

Vanda *veselo.*

U istinu?

Ljubica.

U istinu!

Vanda.

A ti?

Ljubica.

Ja sam prihvatila njegovu ponudu — ah Vando! Nisam mogla drugačije,... nije mi srce dalo.

Vanda.

Kako mi je drago, mila moja Ljubice!... pošten je to čovjek

Ljubica.

Da pošten, plemenit, — ah sve, što mi srce traži, samo...

Vanda.

Samo?

Ljubica.

Strah me je majke,... što će ona reći, koja neprestano sanja o partiji u višem plemstvu?

Vanda.

Budi jaka, Ljubice, i sliedi glas srca svoga. Nijedan velikaš ne nosi blaženstvo u svom grbu... To je samo vanjski sjaj, a kolike je sreće pokopano pod ruševinami umišljene veličine.

Ljubica *žestoko zagrli Vandu.*

Vando, draga moja Vando, kao da mi te rieči iz srca vadiš. Od sada slušati ću samo glas ljubavi i ništa drugo!

Grof.

Naše gospodje kao da se izpoviedaju.

Ljubica *Vandi, položiv prst na usta.*

Pst!... za sada neka tajna ostane medju nama.

Vanda.

Gospoda će oprostiti... nešto predugo potrajao je naš tajni razgovor.

Grof.

Tajni?

Mirković.

Ženske tajne po svoj prilici, koje iziskuju diskreciju.

Ljubica *veselo.*

Pogodiste!

Grof.

Draga Vando, pogledaj malo, što Milan radi! . . . Ako je budan, imao bi za nj liek.

Vanda *podje do vrata Milanove sobe i prisluškuje.*

Sve je tiho, čini se, da spava, bi li ga probudili?

Grof.

Nipošto! . . . Mir mu je najviše potreban, veli doktor.

PRIZOR PETNAESTI.

PRIJAŠNJI i BARUN BOJNIČKI.

Barun *grofu unilazeć.*

Nisam li te brzo dostigao?

Grof.

Jesi zaista.

Barun *Vandi, dočim se je svima poklonio bio.*

Drago mi je, grofice, da je noćas sve tako sretno prošlo! . . . Ja sam već prije bio ovdje, da upitam za grofovo zdravlje.

Vanda.

Hvala vam.

Barun.

A pošto sam vidio, da se je grof vraćao, pomislio sam umah, da će *(pokazujuć na Ljubicu)* ova krasna straža

postati suvišnom i da će trebati koga, da ju odprati. *(Opaziv svoju sliku na stolu Ljubici.)* Gle moje slike! . . . Gospodično, dopustit ćete, da vam ju ponesem do kuće ili do vašeg albuma.

Ljubica.

Hvala, nu odredila sam joj mnogo častnije mjesto.

Barun *ugodno dirnut.*

Tako? . . . A smijem li pitat gdje?

Ljubica.

Poslati ću ju u ilustrovani list „Svemir", da ju tamo ovjekovječe.

Grof.

Gle ti naše Ljubice!

Barun *razdragan.*

Ja priznajem vašu dobrotu, nu moram ipak dodati, da nisam nikakvi velikan, koji bi zaslužio takovo odlikovanje.

Ljubica

A slavni vaši pradjedovi? . . . Nisu li oni zaslužili, da bude zadnji njihov potomak čašćen poput velikih muževa.

Barun *oholo.*

Da, što se toga tiče, malo mi ima premaca u našoj domovini.

Grof *smiešeći se.*

Slavan velikaš doduše, ali najslavniji udvarač.

Barun *smije se.*

Ha, ha, ha! Vi baš zlo o meni sudite! *(Ljubici.)* U ostalom, mi ćemo o tom iduć kući dalje razpravljati, a sliku ću svakako sobom ponieti.

Ljubica.

Kako vas je volja, barune. *(U to je Ljubica već obukla kabanicu i metnula šešir, pri čem joj Mirković pomaže. Oni potiho razgovaraju.)*

Barun.

Dakle vi ste obučeni. Vaš najpokorniji sluga čeka, da vas odprati.

Ljubica.

Ah ne, ne, barune! Molim, ostanite samo u tom družtvu, koje vam je svakako ugodnije od moga. *(Šaljivo.)* Ja se danas povjeravam pratnji *(pogledav Mirkovića)* najstrožega sudca.

Mirković.

A ja to povjerenje primam s najvećim oduševljenjem! *(Nakloni se svima i podje prama vratima, da ih otvori Ljubici, koja srdačno poljubi Vandu.)*

Ljubica.

S Bogom dakle! *(Grofu i barunu vragoljasto se nakloni i ode sa Mirkovićem.)*

PRIZOR ŠESTNAESTI.

PRIJAŠNJI bez LJUBICE i MIRKOVIĆA.

Barun.

Grofice!

Vanda.

Vi želite.

Barun.

Čini mi se, da se ovo dvoje dobro razumije.

Vanda *tobož u čudu.*

Mislite!

Barun.

Po svom izkustvu, rekao bi, da se ne varam; oni šapću medju sobom, idu zajedno kući bez svjedoka . . .

Grof *za se.*

Aha, to peče.

Barun *nastavlja.*

A onaj poljubac, koji ste vi dobili od gospodjice Ljubice, bio je tako srdačan, da bi se mogao kladiti, da je išao na adresu našega sudca.

Grof.

Iz tebe, moj prijatelju, govori puka zavist.

Barun.

To baš ne! ali djevojka je liepa, vesele ćudi, žalim za ugodnom zabavom.

Vanda.

Budućnost će vam pokazati, da nije stvorena samo za zabavu, već da je kadra svojimi vrlinami koga i usrećiti i sama sretna biti.

Barun.

Vi sve preozbiljno shvaćate, grofice!

Vanda.

Pst! *(Ustane i podje prema vratima Milanove sobe.)* Čini mi se, kao da sam čula žamor u Milanovoj sobi. *(Otvori polagano vrata, pogleda unutra te ih opet zatvori.)* Prevarila sam se, on je posve miran.

Barun.

Sad ću i ja krenuti. *(Ode do stola i uzme svoju fotografiju.)*

Grof.

Valjda ne ćeš sliku svoju odnieti? . . .

Barun *upade mu u rieč.*

U „Svemir“ jel'de? Nu, ta joj je baš za rukom pošla; mal da me nije uvjerila, da ću ondje uvećati broj svakovrstnih velikana.

Grof.

Bilo kako mu drago, *(uzme barunu sliku iz ruke)* ja konfisciram tu sliku za našu zbirku fotografijâ, u kojoj si ti, ne budi ti na čast kazano, preslabo zastupan.

Barun.

Moj se contrefai pokorava svojoj sudbini. *(Barun se rukuje s Vandom i grofom.)* Do vidjenja!

Vanda.

S Bogom, barune!

Grof.

Do vidjenja! *(Barun ode.)*

PRIZOR ŠESTNAESTI.

PRIJAŠNJI bez BARUNA.

Vanda.

Hvala Bogu, da smo napokon sami.

Grof.

Ta mala vragoljanka izvrstno se titra s barunom! *(Smije se.)* Ali je i čudan svat taj naš barun. — Leti od cvieta do cvieta kao kakav dvadesetgodišnji salonski lepirić, a ima mu triput toliko, — duše mi ima! — Ta mi smo vršnjaci, on zato ipak ruga se starosti i živi poput mladića . . . *(Smije se.)*

PRIZOR SEDAMNAESTI.

PRIJAŠNJI i MILAN.

Milan *dolazi polagano iz svoje sobe, vrlo je blied i sumoran.*

Grof, *opaziv Milana.*

Zašto si izišao, zašto nisi zvonio, ako što trebaš?

Milan *mahne zlovoljno rukom.*

Ah, ne trebam ništa, već mi je dodijalo biti uviek u jednoj sobi; . . . neki nemir tjera me neodoljivo van. *(Sjedne u fotelj.)*

Vanda.

Evo liek, koji moraš uzeti. *(Kapa liek na šećer.)* Svaki sat 10 kapi.

Milan.

Uzet ću.

Vanda *pruži mu liek, koji on proguta.*

Primao si posjete, kako mi Ljubica reče, a to te je opet uzrujalo.

Grof.

To nisi smio učiniti.

Milan.

Došli su neki naši znanci i rodjaci, a medju njimi i gospodja Cvietićka; . . . nisam mogao, da joj ne zahvalim na ljubežljivosti; . . . skoro sam se i sa doktorom posvadio radi toga.

Vanda *prezirom za se.*

I opet ta odurna žena

Grof.

Eto vidiš, kako si neoprezan, da se čak i liečniku protiviš.

Milan *Vandi.*

Gospodja Cvietićka izdaje svoje pjesme; . . . ja sam nekoje od njih čitao i moram reći, da su veoma krasne. Jučer na plesu mi reče, da ih želi tebi posvetiti. Nije li i tebi što o tom govorila? . . .

Vanda *oholo.*

Izrično se nije usudila, već je samo natuknula.

Milan.

A ti? . .

Vanda.

Ja sam ju odbila.

Milan.

A zašto?

Vanda.

Jer mi posveta djela te žene ne bi služila na čast.

Milan.

A zašto, molim te?

Vanda.

Ja mislim, da vi to sami najbolje znate.

Milan.

To je opet ljubomornost tvoja, jer sam se jučer malo više s njome bavio.

Vanda.

Zaista je smiešno, da pored naših odnošaja još govorite o ljubomornosti.

Milan.

Vi dakle niste više ljubomorna?

Vanda *kratko i mrko.*

Ne!

Milan.

Ah, tada je jamačno netko drugi zauzeo moje mjesto. *(Sa ciničkim smieškom na ustima oštro motri Vandu.)*

Vanda *se trgne.*

Ja si zabranjujem takav govor.

Milan.

Zbilja! *(Istim načinom nastavlja.)* Naš doktor, na primjer, vrlo je ljubezan čovjek. *(Vanda se nehotice trgne.)* Preporučam

vam samo, grofice, da u družtvu s njime pazite na čast imena, koje nosite.

Vanda *ponosito.*

Nisam ništa skrivila, da tako sa mnom govorite, nu pitam vas, imate li vi pravo opominjati me, da mi bude sveta čast vašega imena?! Ne! nikada!... nu meni je, znajte, do vlastitog poštenja, do moje časti kao žene, ali ta čast je vama nuzgredna stvar.

Grof, *koji je pomno i rastućom uzrujanošću pratio taj prizor.*

Vando, draga Vando! umiri se, ta znaš, da je bolestan, da ga ne smijemo uznemiriti.

Vanda *padne sa uzklikom:*

„Oh!" *(na naslonjač i prikrije si časak jednom rukom lice.)*

Milan, *koji je tečajem cielog prizora bio miran i ravnodušan.*

Ne boj se, otče, to je samo Vanda, koju takove stvari uzrujavaju, mene — ni najmanje. Jedino pisanje mi škodi, jer mi je glava jako obuzeta.

Grof.

Ti valjda nisi pisao?

Milan.

Ah, ta nekoliko redaka radi pjesama gdje. Cvietićke.

Grof.

Koja neopreznost! ta znaš, da ne bi smio ni misliti, a kamo li pisati.

Milan.

Gle, baš me sada sjetiste, da sam zaboravio pisati tomu nakladniku, da ja sve troškove plaćam.

Grof.

Kako ti do toga dolaziš?

Milan.

Valja mi izpraviti Vandinu neuljudnost. (*Zvoni, sluga unidje.*)

Grof.

Što želiš?

Milan *slugi.*

Donesite mi moj šešir i ogrtač, ali onaj lagani, drugi je pretežak. (*Sluga ode.*)

Grof, *koji je zapanjen stajao.*

Kuda ćeš za Boga?

Milan.

Samo do gospodje Cvietićke, da joj kažem, što sam toliko zaboravio.

Grof.

Ta to ćeš ti izpraviti, čim ozdraviš; . . . nije valjda sila!

Milan *nestrpljivo.*

Ne, to mora odmah biti . .

Grof.

Onda volim ići ja, — samo kaži, što da joj reknem?

Milan *već vrlo uzrujan.*

Ne! i opet ne! to mogu samo ja izvršiti.

Grof.

A ako ti pozli na ulici?

Milan.

Molim te, otče, mani me se! Tu smo u prvom katu, a njezin je stan dvie kuće udaljen od nas; valjda nisam na umoru, da ne bi smio ni pred kuću. Za čas doći će

doktor i onda sam opet sputan u svojoj sobi. (*Sluga donese ogrtač i šešir te pomaže odjeti Milana, koji je vrlo slab, te kod odievanja sjedne.*)

Grof.

Dopusti bar, da te ja pratim.

Milan.

Ne ljuti me, otče, to će mi više škoditi, nego ovo nekoliko koračaja. (*Praćen od sluge ode.*)

PRIZOR OSAMNAESTI.

PRIJAŠNJI bez MILANA.

Grof *tronut.*

Uzalud sam trošio rieči. (*Podje k prozoru na desno.*) Kako samo težko ide . . . Trebat će dosta dugo, dok udje u stan te nesretne žene.

Vanda.

Umirite se, otče, Bog će vam ga čuvati!

Grof.

Zar samo meni, a tebi ne, Vando?

Vanda *mirno upre oči u grofa.*

Bog mi je svjedokom, da mu ne želim ništa zla.

Grof.

On te je težko uvriedio!

Vanda.

Težko, otče, ali neka bude; nije prvi put.

Grof.

Dopusti, Vando, da te pitam o stvari, koja se je nehotice i moga srca kosnula.

Vandan.

Kazat ću vam sve, što želite znati.

Grof.

Otvoreno, iskreno?

Vanda.

Otvoreno i iskreno, kao što bi svome otcu govorila, da je kojom srećom u životu.

Grof.

Milan je baš neugodnim načinom s tobom u savez doveo našeg doktora.

Vanda *tiho.*

Da!

Grof.

Ti na to pitanje nisi izravno odgovorila.

Vanda *odvrati pogled od grofa.*

Nisam.

Grof.

Vando, to ipak nije sasma čist posao.

Vanda *se naglo okrene i otvoreno gleda grofu u oči.*

Čist, grofe, tako mi svete uspomene mojih roditelja!

Grof.

Nešto je ipak na stvari, ne taji mi, ja te zaklinjem!

Vanda *bori se časak sama sobom, onda progovori.*

Dobro dakle, čujte i sudite vi jedini, koji je u toj kući imao milosrdja sa mnom.

Grof.

Govori, draga Vando, i budi uvjerena, da ću ti i sada biti pravedan i koliko moguće blag sudac; nu kaži sve,

sve! Ja kao njegov otac hoću da znam svaki osjećaj, svaki drhtaj srca tvoga. — Govori!

Vanda.

Vi znate, kako se je vaš sin oženio sa mnom proti volji čitave obitelji vaše. Bila sam mlada i kako bar rekoše, veoma liepa, iz imućne i čestite gradjanske kuće. — U svojoj nevinosti nisam opazila, kako vaš sin samo na to vreba, kako bi me žrtvovao strasti, a onda sramotno ostavio. Moj otac bio je mrtav, a moja plemenita majka držala je njegovu strast za preveliku ljubav, ali je ipak budnim okom pratila svaki korak vašeg sina i svoje jedinice. Kad je vaš sin vidio, da me drugim načinom ne može predobiti, odluči oženiti se sa mnom. Vi ste se protivili toj ženitbi, ali to još većma uzpiri njegovu strast. Ponašao se je kao najočajniji ljubovnik i svi su mu vjerovali, a i ja sama.

Grof.

Užasne li potvore, Vando! Odkuda tebi ta misao, da te nije uzeo od ljubavi? da je — oh!

Vanda.

On mi sam reče tri mjeseca poslije vjenčanja.

Grof.

A ti si do sada o tom šutila?

Vanda.

Tada je još živjela moja dobra majka. — Njoj sam se povjerila, a ona mi je savjetovala da šutim, i to tim više, jer je već znala, da jedan dio krivnje na me pada.

Vanda.

Što si ti onda skriviti mogla?

Vanda.

Ja sam bez ljubavi pošla za vašega sina; gradjansko diete zasliepio je sjaj vaše kuće i vašeg imena.

Grof.

O Bože moj! . . a kolika se iz toga rodila nesreća! Vando, mi smo našemu sinu bili oprostili taj korak, kad smo te vidjeli toli liepu, nevinu i dobru, pa ako je moja supruga u svojih nazorih nešto stroža bila, zato sam te ja zavolio ljubavlju pravoga otca, a Milan je oko tebe tetošio kao oko malog djeteta. — Nije li dakle moguće bilo, da s vremenom zadobije tvoju ljubav?

Vanda.

Oče, da je to samo do mene stajalo, ne bi inače ni moguće bilo. Osim toga, da je njegov položaj i bogatstvo ugadjalo mojoj taštini, bio je on mlad i liep, te mi je u prvi mah posvećivao svu svoju ljubav i pažnju. — Što je trebalo više, da obsjeni netaknuto mi srce? — Dva mjeseca samo potraja njegova prividna nježnost, i već je u mojoj duši počeo svitati dan prave ljubavi prama njemu, ali u zalud, on se bješe već zasitio moga nagnuća prije, nego što se s njime upoznao. Vi dobro znate onu ženu, barunicu Borgis.

Grof *niečno kimne glavom.*

Vanda.

O ne kimajte glavom. Vi ju dobro znate, grofe, onu, koju je moja ljubomornost i moj prezir otjerao iz ove kuće, nu koja korist, on se je izvan kuće s njome sastajao, a za njom je sliedila druga, pa treća itd. — U meni porodi se mržnja, kasnije prezir, a sada . . .

Grof.

Sada?

Vanda *pokrije si lice rukama.*

Ah otče!

Grof.

Vando! Vi ljubite doktora!

Vanda *skoro bez glasa.*

Da!

Grof.

Nisam mislio, da bi iz vaših usta ikada takova šta čuti morao. Držao sam vas uzvišenom nad sve mane svakdanjih žena.

Vanda.

O otče moj, prosto vam je o meni tako sada suditi, jer moja je ljubav ujedno i moje mučeničtvo!

Grof.

Ne razumijem!

Vanda.

Čujte me i razumjet ćete. Ovu godinu dana, odkada doktora pobliže poznajem, moja ljubav za njega raste od dana do dana. — Ja hoću da mu idem s puta, a ipak ga tražim, — ne gledam ga, a ipak vidim, njegovo me biće neprestano prati i sliedi, naše duše se sastaju i grle, ja to osjećam, borim se, uživam i plačem. Ah otče, ta ljubav je moj raj i moj pakao!

Grof.

A je li vam doktor očitovao ljubav?

Vanda *jedva čujno.*

Da!

Grof *veoma uzrujan.*

Vando, još samo jedno! Što odgovoriste na doktorovo očitovanje?

Vanda.

S prva sam zadrhtala od radosti i činilo mi se kao da mu moram poletjeti u naručaj, blagoslivljala sam usta, koja su izrekla one usrećujuće rieči, — nu u isti čas srce mi bijaše kao raztrgano i krv mi se u žilama stinula!

Grof.

I . . . ?

Vanda.

Ja sam ga odbila . . .

Grof.

Odbila?

Vanda.

Odbila načinom, da sigurno ne će nikada više pokucati na vrata tog nesretnog srca.

Grof.

Hvala ti, Vando! Ti ipak nisi zaboravila na čast imena, koje nosiš.

Vanda.

Ah, otče, u onom času sve je bilo u tami pred mojim očima, i moj duh bludio je već u sumaglici razkošne ljubavi, ali na jednoč luč poštenja pade na stazu zablude, prenuh se i osjetih, kako je u žene neokaljano poštenje veće ciene od najsvetije ljubavi — i tako bijah spašena.

Grof *ganut primi ju za obje ruke.*

Vando, kćerko, Bog te blagoslovio! — I ti njemu oprosti, Vando! Vando, ta i onako mu ne ima duga života.

Vanda *poljubi grofu ruku.*

Bog mu oprostio, kao što mu ja u tom času opraštam.

PRIZOR DEVETNAESTI.

SLUGA za njim DOKTOR MILJENOVIĆ.

Sluga *veoma tronut.*

Gospodine grofe!

Grof.

Što je za Boga, što se je dogodilo?!

Sluga *pristupi grofu.*

Gospodine grofe, mladomu je grofu preko kod grofice veoma pozlilo, svaki se čas očekuje najgore!

Vanda.

Bože svemogući!

Grof.

Gdje je, podjimo k njemu. (*Doktor stupi u nutra.*) Za Boga doktore, šta je?

Doktor *veoma tronut.*

Svršeno je! —

Grof *zavapi.*

Sine, nesretni sine moj!! (*Pade u naslonjač.)*

Vanda *u isti mah klekne do njega i nakloni glavu na njegova koljena.*

Otče, moj otče!! —

(*Zastor naglo pada.*)

Konac II. čina.

ČIN TREĆI.

Otmjeno uredjen salon sa rococo namještajem. U sredini glavni ulaz, s lieva i desna prozori i s desna opet pobočna vrata, koja vode u bašću i odaje grofice majke.

PRIZOR PRVI.

VANDA i LJUBOJEVIĆ.

Vanda *sjedi s knjigom u ruci i čita, onda metne nestrpljivo knjigu na stol; u to otvori sluga vrata i Ljubojević unidje.*

Ljubojević.

Ti si posve sama, Vando?

Vanda.

Ah, vi ste, dragi striče! . . . Da, baš sam sama, to mi ne godi.

Ljubojević.

Pa ipak odbijaš družtvo!

Vanda.

Da, čudan je u mene život! Od nekog vremena izbjegavam družtvo i nijednu knjigu ne mogu da dočitam. Ta nagla smrt čovjeka, koji mi je bio mužem, kao da je potresla svom dušom mojom.

Ljubojević.

Što si ti tomu kriva?

Vanda.

Ah striče! on me nije ljubio ni usrećio, ali ipak hvalim Bogu od sveg srca, da nisam ja kriva njegovoj ranoj smrti. — Čudno mi je, striče, ah čudno!

Ljubojević.

Ti si bolestna, Vando! . . . To već dugo opažam, ali sada je već prevršilo mjeru . . . Ja ne pojmim, zašto ne zovete liečnika.

Vanda *uzrujana.*

Ja neću liečnika, striče, — ja ga ne trebam, jer nisam bolestna. To je samo nervozno stanje, koje će samo od sebe proći.

Ljubojević *slegne rameni i vadi listnicu iz džepa.*

Danas nisam dobre volje, pa ne ću, da ti dodijavam, nu ipak znaj, štogod ti kazala, ja više ne puštam s vida tvoje stanje i mi moramo o tom ozbiljno govoriti.

Vanda.

Vaša je briga suvišna, dragi striče!

Ljubojević.

Nije, Vando! Kako me doktor češće pita za svu grofovu obitelj, pitao me je jučer naročito i za tebe, pa kad sam mu razložio tvoje stanje, vidio sam, da je bio ozbiljno zabrinut; i da si ti na primjer u mojoj kući, onda bi sigurno namah sa mnom pošao, da vidi, što ti je; nu tko bi se usudio nepozvan doći u kuću tvoje visoke aristokratske punice!

Vanda.

Krivo joj činite, striče! . . . Ona je često htjela poslati po liečnika, nu, kako već rekoh, ja ne osjećam potrebu liečničke pomoći.

Ljubojević.

Ovaj put neka bude na tvoju, jer ne imam kad, da se s tobom prepirem; ali sutra, draga Vando, ne ćeš tako lako proći.

Vanda.

Dragi striče, ja vas liepo molim, da u tom ne uradite ništa bez moga znanja.

Ljubojević.

Ako se ne budeš liečila, hoću, to ti unapried kažem, jer sam ja kao jedini tvoj rodjak dužan, da se za te brinem.

Vanda.

Samo još do sutra počekajte, dragi striče!

Ljubojević.

Dakle još do sutra! *(Vadi novce iz listnice.)* A sad evo ti 1000 for... tvoje polugodišnje kamate.

Vanda.

Suviše ste točni, dragi striče!

Ljubojević.

Zašto da novac kod sebe držim, kad mi ga štediona izplati.

Vanda.

Ja nisam još ni one novce potrošila, što ste mi ih zadnji put donieli. Da zbilja, striče, molim vas, pošaljite Ljubicu k meni; rad bih joj sama uručila svadbeni dar, pošto ne izlazim iz kuće.

Ljubojević.

Hoću, čim se kući vratim. *(Ustane.)* S Bogom, Vando!

Vanda.

Zar već odlazite?

Ljubojević.

Moram, — imam posla. — — Danas sam i ja do zla boga nervozan — s Bogom! *(Pruži Vandi ruku.)*

Vanda *rukujuć se.*

S Bogom, striče, do skora vidjenja.

Ljubojević.

Do sutra, Vando! *(Ode.)*

PRIZOR DRUGI.

VANDA sama.

Vanda *razmišljajuć tiho i bolno.*

On je pitao za me — *(kao da se čemu dosjeti naglo)* Bože! Ako ga stric ovamo dovede! Ne — ne — to ne smije biti. *(Kao da o čem razmišlja.)* Dà, tako mora da bude!

PRIZOR TREĆI.

VANDA i GROF.

Grof *dodje na desna pobočna vrata.*

Došao sam po tebe, Vando!.. Dolje je u vrtu tako krasno i dan je ugodan, da si ne možeš ugodnijeg pomisliti. Tebi je svjež zrak potreban!... Ajde, da se malo prošećemo.

Vanda.

Hvala otče, ali sada ne mogu!.. Očekujem posjet,... doći će Ljubica, nu ja sam baš zraka radi, koji mi je zbilja potreban, htjela od vas i od grofice zamoliti dozvolu, da se već s jutra u jutro odvezem na imanje.

Grof.

Drage volje, u ostalom i mi smo baš danas odlučili, da ćemo na neko vrieme na ladanje. Ako ti hoćeš prije

nas onamo, ništa ne smeta, a kad nam se uzhtije, vratit ćemo se opet u grad.

Vanda.

Ja bih željela, da ovo pol godine, što ću u vašoj kući sprovesti, ostanem na ladanju. Onaj mir, mislim, da će na moje živce dobro djelovati.

Grof.

Vando, zar se još nisi riešila, da ćeš kod nas ostati?

Vanda.

Oprostite otče! Nezahvalna sam, priznajem, za toliku dobrotu, ali ja ne mogu, Bog mi je svjedokom, da ne mogu!

Grof.

Što te tako od nas odbija?

Vanda.

O grofe, ne vidite li uz svu dobrotu grofičinu onaj vječni prikor u njezinim očima: „Ti si kriva," kao da mi neprestano govori, — „da moj sin nije bio sretan u braku." Njezina najdobrohotnija rieč, koju mi kaže, hladna je kao da dolazi iz groba, koji u sebi krije ljubljena joj sina... Ja to podnašati ne mogu!

Grof.

Vjeruj, Vando, to bi s vremenom prestalo.

Vanda.

Nikada! Medju nami puko je jaz, koji se ničim izpuniti ne da, i to je uzrok, da me dobrota vaša do zemlje pritište, da su mi ove velike sjajne dvorane tiesne, da bi htjela razmaknut im zidove. — Pa ja da ostanem tu, da mučim sebe i vas?

Grof.

Kanimo se sada tog razgovora, ... ti si duševno bolestna, Vando! Možebiti će ladanjski zrak dobro djelovati na tvoje živce, pa ćeš onda po svoj prilici drugim očima gledati stvari, koje ti se sada čine toli užasne.

Vanda *niečno kima glavom.*

Grof.

Ja ću zapovjediti, da budu sutra kola za te spremna. U koliko sati želiš odputovati?

Vanda.

U osam sati u jutro. *(Za sebe.)* Tako ću bar svemu izbjeći!

Grof.

Dobro! Ja se vraćam u perivoj, ako ti se svidi, dodji i ti dolje, sama ili s tvojim posjetom.

Vanda.

Hoću!

Grof *ode od kuda je došao.*

PRIZOR ČETVRTI.

VANDA i LJUBOJEVIĆKA.

Ljubojevićka *unidje naglo na srednja vrata.*

Dobro jutro, draga Vando! Došla sam, da se s tobom posavjetujem glede Ljubičine vjenčane haljine. Što misliš kako bi ju dala načiniti? Kupila sam težku bielu svilu, ne bi li ju dala nakititi finim čipkama?

Vanda.

Ne, tetko, težka je svila već sama po sebi nakit, osobito za tako mlade djevojke, kao što je Ljubica.

Ljubojevićka.

Na to se ja ne obazirem, već hoću, da bude toilleta što elegantnija.

Vanda.

Baš zato se ne smije metati nakit na težku svilu, jer što je prenatrpano, nije nikad otmjeno.

Ljubojevićka.

Da, to je pravi izraz, otmjeno mora da bude odjevena! Ta ona nije kakova god roda! A kakovu misliš, da joj damo koprenu?

Vanda.

Fina, no jednostavna koprena i vienac od narančina cvieta, najljepše pristaju liepoj mladenki.

Ljubojevićka.

Pravo veliš, tako neka bude! a biti će liepo. Kako mi je drago, da sam se mogla s tobom porazgovoriti o tom! Kod nas u kući sve je tako bezglavo i napeto, da čovjek baš s nikim ne može da prozbori pametnu rieč.

Vanda.

Zar Ljubica ne voli govoriti o svojojoj svadbenoj toiletti?

Ljubojevićka.

Ah uslied grofove ponude uvrtila si je u glavu, da se vjenča u kapelici na vašem imanju, pa se mrgodi i ljuti na me, da ja to nedopuštam. To bi mi se još htjelo, da budu svatovi u tako zabitnom mjestu, gdje osim nas i vas ne bi nitko vjenčanju prisustvovao.

Vanda.

Strani gosti ne mogu se pozivati, jer kod nas još traje duboka korota.

Ljubojevićka.

To uvidjam i vrlo sam zahvalna grofu i grofici na ljubavi, koju su nam svojom ponudom izkazati htjeli; nu (*tiše*) medju nami budi kazano, ja ne ću, da bi ti ljudi mislili, da nam je težko platiti svadbeni objed.

Vanda.

Tko bi na to samo i pomisliti mogao? . . . Tà mi smo u tako blizom odnošaju.

Ljubojevićka.

Poznajem ja dobro ljude . . . Pa napokon hoću i to, da sviet vidi, čija se kći udaje. — Da je pošla za baruna, to bi mienjalo stvar, tu se ne bi protivila, da se vjenča makar u najzabitnijem selu, jer bi ju pred svietom uzdigo naslov barunice, nu (*s malovaženjem*) pošto je odabrala jednostavna sudca, to moramo vanjskim sjajem dokazati, na kakovu se je taj sudac sreću namjerio.

Vanda.

Ali, tetko! kako možete samo tako govoriti o svom budućem zetu.

Ljubojevićka *komički uzdignutim glasom.*

On je iztisnuo baruna . . . O, toga mu nikad zaboraviti ne ću! Ja bih bila najsretnija mati, da mi je barunu postao zetom. — Toj sreći za volju radostno bi podniela sve, što sada trpjeti moram.

Vanda.

Vi trpite, strino? . . .

Ljubojevićka.

Ah što pitaš? — Ljubica je puna hira, a stric je mrk, jedljiv i zlovoljan, da Bog sačuvaj! — — On misli,

da oprema jedne djevojke ništa ne stoji, pa još takova oprema! — Ja nisam do duše postigla, da Ljubica bude velikašica, ali sam ipak nastojala, da svaki komad njezine opreme po svom ukusu i po svojoj izradbi nosi velikaški biljeg, a to da kako mnogo stoji.

Vanda *na stranu.*

Bože, neumne li žene! *(Ljubojevički.)* Istina je, strino, takova razkoš mnogo stoji, ali vi imate liepu svotu na strani, koju ste opredielili za Ljubičinu opremu.

Ljubojevićka.

5000 for.

Vanda.

Pa to je veoma liepa svota.

Ljubojevićka.

Da, priznajem, ali ja nisam mogla izaći.

Vanda.

A šta kanite učiniti?

Ljubojevićka.

Već je učinjeno!

Vanda.

Što?

Ljubojevićka.

Dug!

Varda.

Za Boga, vi ste se zadužili!

Ljubojevićka.

Pa nismo hvala budi Bogu ni prvi ni zadnji.

Vanda.

Ali to je sramota, strino!

Ljubojevićka.

Sramota je samo, ako čovjek ne kani platiti svoj dug, ali ja sam obećala platiti našemu trgovcu kroz deset mjeseci po 100 forinti!

Vanda.

Ta to je ogromna svota.

Ljubojevićka.

Koju dobra kućanica od četiri tisuće dohodka na godinu platiti može.

Vanda.

To vam se čini, jer niste još nikada dugova imali, pa ne znate kako se težko plaćaju!

Ljubojevićka *mahne rukom.*

Ah!

Vanda.

A jeste li sada sve nabavili?

Ljubojevićka.

Mislim, da nisam ništa zaboravila.

Vanda.

Nu ako se još čemu dosjetite, nemojte se zaduživati, već dodjite samo k meni, ja ću vam od srca rado dati, koliko samo trebate, samo ne smijete o tom govoriti stricu.

Ljubojevićka *sva preobražena.*

Draga Vando, ipak se vidi, da si već pet godina u grofovskoj kući. — Toliko veledušje, to plemenito srce . . .

Vanda.

To je srce odgojila moja majka.

Ljubojevićka *niečno kimne glavom.*

Ah! Da, hvale tvoju majku i bila je dobra, ali tu otmjenost naučila si ipak u grofovskoj kući. Uz druge postala si i ti fina, plemenita i veledušna dama. To su prednosti staroga plemena, kojih uzaludno tražimo u gradjanskih porodica. — A sad s Bogom, Vandice, s Bogom, grofice . . . (*Ode zadovoljno se smiješeći.*)

Vanda *u čudu gleda za njom.*

S Bogom, strino!

PRIZOR PETI.

VANDA, zatim BARUN BOJNIČKI kroz pobočna vrata.

Sluga *otvara barunu vrata i javi.*

Gospodin barun Bojnički!

Vanda *za se.*

Šta će taj kod mene?

Barun *duboko se nakloni.*

Nadam se, grofice, da ne smetam, dolazim upravo od grofice majke.

Vanda.

Ah, bijaste dakle kod roditelja?

Barun.

To jest kad vaše gospodje punice; vaš tast je u perivoju.

Vanda.

Da uživa malo svježeg zraka.

Barun.

A vi još ne izlazite?

Vanda *kratko.*

Ne.

Barun.

Vidim, da veoma žalite za vašim suprugom?

Vanda.

Ta primjetba barune sasma je suvišna!

Barun.

Moguće, da bi se takodjer mogla nazivati indiskretnom, kad ne bi tom pitanju bio poseban razlog.

Vanda *u čudu.*

Razlog? Zaista ne razumijem vas!

Barun.

Ne pojmite, dakle, da je mlada liepa žena, koja tuži za pokojnim vojnom, veoma zanimiv pojav, da je kadra u veliko pobuditi našu sućut, ta sućut pako radja drugo čuvstvo, o kom s početka nismo ni sanjali.

Vanda.

Je li to nastavak udvaranja, kojim ste me posljednji put kod roditelja počastili? . . . Onda vas molim, da me time poštedite.

Barun.

Uvjeravam vas, grofice, mojim poštenjem, da nije puko udvaranje, što vam evo govorim; moje su namjere najozbiljnije.

Vanda.

Čudim se, barune, da vam nije poznat konvencionalni običaj u svih boljih krugovih . . Vi biste bar morali znati, da nije pristojno prije izminuća jedne godine približiti se udovici s takovim namjerama.

Barun.

Staro prijateljstvo, koje me veže uz ovu kuću, daje mi i u tom neko prvenstvo.

Vanda.

Mislite?

Barun.

Grofica majka sama je odobrila taj moj korak, pošto sam joj se povjerio bio.

Vanda *ironički.*

Ubogi čovječe, zar ste u jedanput toli bojazljiv, da vam treba saveznika u tih prilikah?

Barun.

Vi me ne razumijete.

Vanda.

Ja da vas ne razumijem? — Usuprot, vi zaboravljate, da sam ja samostalna i da nitko ne odlučuje mojom sudbinom, već ja sama.

Barun.

Ja sam tako radio samo radi pristojnosti. Čuo sam, da se javljaju već sada mnogi, koji se otimaju o vašu ruku.

Vanda.

Ah, to vas je, dakle, ponukalo na taj korak? Zar ne, vi ste se pobojali, da me koji od njih prije vas ne predobije?

Barun.

Ne tajim, da mi je kod te pomisli srce življe zakucalo. — Nisam mogao spavati, kad sam samo pomislio, da bi se vi za koga drugoga riešili, grofice!

Vanda.

Ne mučite se dalje, barune! . . . Znam, da ste veoma okretan u izjavah ljubavi, nu napram meni kao da vam ipak malo zapinje rieč u grlu.

Barun.

Vi ste danas veoma nemilostivi, a ja vas uvjeravam, da imam samo vašu sreću na umu.

Vanda.

Zbilja?

Barun.

Da, nadao sam se i još sad se nadam, da ćete prihvatiti moju ruku, koju vam evo od srca nudim. S ponosom mogu kazati, da se ni jedan vaših prosaca ne može sa mnom mjeriti. — Ja dobro poznajem njihove obitelji i njihove imovinske odnošaje . . .

Vanda.

Da, da, ti imovinski odnošaji, to je onaj pravi uzrok, s kojega je nastala jagma o moju ruku. Vi barune, poznajete dobro te moje prosce?

Barun.

Većinu bar.

Vanda.

Mogli biste mi izkazati veliku ljubav?

Barun *ugodno dirnut.*

Tisuću, grofice, ako zapoviedate.

Vanda.

Recite im, dakle, molim vas, da ja iz ove kuće ne ću odnieti ništa, do li ime i svoju vlastitu neznatnu imovinu, koja se s velikaškim imenom pokojnog mi muža ne da sklad dovesti, i ja mislim, da će to brzo ohladniti ugrijana srca mojih štovatelja.

Barun.

Vi se varate, grofice! Ja doduše nisam pitao, ali znam sigurno, da je imetak mladoga grofa vama od njegovih roditelja osiguran.

Vanda *ironički.*

Kao prijatelju obitelji znam, da vam to nije ostalo tajnom . . .

Barun *neugodno dirnut.*

Grofice!

Vanda.

I tu odlučuje opet moja volja! Ja ne ću nikada pristati na to, da primim taj plemeniti dar na uštrb ostalih grofovskih rodjaka.

Barun.

Vi dakle mislite, da su svi vaši prosci jednako interesirani?

Vanda.

Ne tarite si za to glavu, barune!

Barun.

I vi zbilja odbijate sve?

Vanda *naglasom.*

Sve bez iznimke.

Barun.

Kad već prosca odbijate, onda vas molim, da od prijatelja primite bar dobrohotan savjet.

Vanda.

Ako je zbilja dobar, rado ću ga primiti.

Barun *ujedljivo.*

Mislim, da se ne bi opravdati dalo, kad bi vaše srce, koja ste nositeljica toli slavna imena, slučajno, velim slučajno zakucalo za plebejca.

Vanda *ponosito.*

Ja sam ime mog supruga nosila u poštenju — pa ako bi ga zamienila plebejskim, opet bi se u poštenju vratila

u onaj sloj družtva, iz kojega sam izašla. Jeste li me razumjeli, gospodine barune? *(Ustane, barun za njom.)*

Barun.

Nisam mislio, da ću vas time uvriediti. *(Nakloni se duboko.)*

Vanda.

S Bogom, barune!

Barun *odlazeć, za se.*

Divne li košarice! . . Jedna za sve. *(Ode.)*

PRIZOR ŠESTI.

VANDA i LJUBICA.

Ljubica *dolazi na pobočna vrata.*

Evo me, Vandice, dolazim od grofice majke, gdje sam sa svojim zaručnikom bila, da se oprostim.

Vanda.

A gdje ti je zaručnik?

Ljubica.

Potražili smo grofa u bašči, pa je on još kod njega ostao, a ja sam brzo dotrčala k tebi, jer mi otac reče, da mi imaš nešto važna kazati.

Vanda.

Da, molila sam ga, da te pošalje k meni, ali sam se bojala, da ne zaboravi na to, jer je bio veoma zlovoljan.

Ljubica.

Ah, tako je već nekoliko dana.

Vanda.

A nije li vam kazao uzrok svoje zlovolje?

Ljubica.

Meni nije, a sa majkom skoro i ne govori; mene je strah, da majka nije prekoračila proračuna za moju opremu.

Vanda.

Ja sam govorila sa strinom, ona je nešto više potrošila, ali će to lahko platiti.

Ljubica.

Hvala Bogu! Ja sam se već htjela odreći apanaže za ovu godinu, koju mi je otac, kako znaš, obećao davati.

Vanda *vadi novce i pruži ih Ljubici.*

Evo, draga Ljubice, za prvu godinu primit ćeš apanažu od mene.

Ljubica.

Za Boga, Vando, to je prevelik svadbeni dar!

Vanda.

To ostaje medju nama, a pred svietom evo ti trajnije uspomene. *(Preda joj kutiju s naušnicami.)*

Ljubica *otvori kutiju.*

Ah te krasne naušnice, ti divni briljanti! *(Uozbilji se.)* Ah Vando, ja te razumijem, ti hoćeš da riešiš brige moga otca! —

Vanda *nježno.*

Ni rieči više, Ljubice! Spravi ove stvari i želim, da tek kod kuće o tom govoriš.

Ljubica *spravi stvari u džep.*

Hvala ti, moja dobra Vando!

PRIZOR SEDMI.

PRIJAŠNJI i MIRKOVIĆ.

Mirković.

Jesam li predugo izostao?

Vanda *pruži mu ruku.*

Prebrzo dodjoste, da mi odvedete milu moju Ljubicu. *(Svi sjednu.)*

Mirković.

Da, grofice, za dva dana odvesti ću moje zlato u svoj skromni dom. Nu kako mi grof kaže, vi ćete prije nas na imanje, koje leži u mom kotaru.

Vanda.

Da, ja već sutra putujem onamo.

Ljubica.

Ah, kako se to krasno desi! Ti ćeš nas ondje dočekati kao da nisam ni ostavila roditeljsku kuću. *(Ustane.)*

Vanda.

Ti već ustaješ?

Ljubica.

Majka mi je naložila, da se čim prije vratimo, jer imamo još nekoliko posjeta, koje moramo obaviti u njenom družtvu. *(Ogrli Vandu.)* S Bogom draga, mila Vando!

Vanda *poljubi Ljubicu.*

S Bogom, moja mila Ljubice.

Mirković *poljubi Vandi ruku.*

Do skora sretna vidjenja, grofice!

Vanda.

Do sretna vidjenja. Dao vam Bog sreću i zadovoljstvo u braku!

Mirković.

Hvala, grofice!

Ljubica.

Od srca ti hvala, Vando! S Bogom! *(Odu.)*

PRIZOR OSMI.

VANDA i GROF.

Grof *dolazi očito zlovoljan.*

Vanda.

Vi ste se već vratili iz perivoja.

Grof.

Molim te, Vando, budi tako ljubezna i prepusti mi na pol sata tvoj salon.

Vanda *u čudu.*

Moj salon? — Drage volje, otče.

Grof.

Idi na časak k majci te nastoj, da ni ona ovamo ne dodje. Idi diete, idi! *(Vanda ode.)*

PRIZOR DEVETI.

GROF i CVIETIĆKA.

Sluga *javi.*

Gospodja Cvietić.

Cvietićka *veoma ukusno i koketno obučena, ponešto uzrujana.*

Nadam se, gospodine grofe, da ćete moj nenadani dolazak izviniti radi stvari, koja me ovamo vodi.

Grof *veoma ozbiljno i hladno.*

Mimogred rekao mi je barun, da vi želite, da platim trošak vaših pjesama.

Cvietićka.

Sačuvaj Bože! to bi bio izravno atentat na vašu dobrotu, grofe, a to nije moja namjera.

Grof.

Čim vam, dakle, mogu služiti?

Cvietićka *sentimentalno.*

Vrlo žalim, što moram i nehotice skidati koprenu sa netom prošla događaja, koji se je pretežko kosnuo očinskog vam srca.

Grof.

Govorite bez obzira, gospodjo; kad sam mogao podnieti smrt moga jedinca, tada me vaše rieči sigurno ne će slomiti.

Cvietićka.

Ta ja baš moram da govorim o njem.

Grof.

Ja vas slušam.

Cvietićka *prividno ganuta.*

Poznato vam je, koliko je ubogi pokojni grof volio književnike. On se je zanimao i za moje zadnje pjesme, te mi ponudio, da će ih dati na svoj trošak tiskati. *(Tobož još više ganuta.)* On je sam onaj nesretni dan kod mene napisao tiskaru ovo nekoliko rieči . . *(Pruži grofu dopisnicu.)*

Grof

drhćućom rukom primi dopisnicu, brzo ju pročita i zadrži u svojoj ruci.

Kojimi se je obvezao, da će platiti tisak vaših pjesama. Ta rekoh vam, da mi je već barun to kazao, i ja sam pripravan da izpunim ono, što je moj sin u zadnji čas života obećao.

Cvietićka.

Ja vas samo molim grofe, da mi predujmite potrebnu svotu, jer nisam baš u toli sjajnih prilikah, da bi mogla na jedanput platiti tolike knjige, koje već dva mjeseca čekaju, da budu izkupljene; nu prvim novcem, koji dobijem za moje pjesme, ja ću se vama zahvalno odužiti!

Grof.

Izvolite mi samo poslati račun.

Cvietićka

pruživ grofu sjajno uvezanu knjigu, koju je u ruci držala.

Ovaj primjerak prvi je i jedini, koji sam dosada uzela od knjižara... Molim, da primite od mene u znak moga veleštovanja.

Grof

ne primi knjigu, već stupi jedan korak natrag.

Ne tražite, gospodjo, da primim knjigu, koja je bila povod nagloj smrti mojemu nezaboravnomu jedincu!

Cvietićka *tobož potresena.*

O grofe, vi ne znate, koliko sam ja radi toga podniela boli i koliko sam suzâ prolila za vašim plemenitim sinom. *(Metne rubac na oči kao da plače.)* Bog mi je svjedokom, da ja u tom ništa kriva nisam... Još jednom vas molim, da primite ovu knjigu, koja je u najvećoj harnosti posvećena uspomeni milog pokojnika...

Grof

naglo primi knjigu, te mekanički čita.

„Uspomeni grofa Milana posvećuje harna spisateljica“. — Gospodjo! — Tko vas je ovlastio, da u toj vašoj knjizi zlorabite ime već pokojnog mi sina?!

Cvietićka.

Gospodine grofe, to je samo čin pieteta napram blagoj sjeni plemenita pokojnika.

Grof *žestoko.*

To je reklama vašoj knjizi, gospodjo, koje ja nikad dozvoliti ne ću!

Cvietićka *krikne.*

Grofe! Reklama leži u samoj pjesmi, koja je plod moje duše, a ono je drugo izljev boli ovog nesretnog srca, koje od vas mora da prima takovu uvredu. — Ah uništite me, ako hoćete, ako vam to godi, — ali evo na koljenih *(baci se na koljena pred grofom)* vas zaklinjem: ne dirajte u svetinju, koja je potekla od nedopuštena, ali najnježnijega čustva. Vama, njegovu otcu, kunem se, — da sam ga ljubila vrh svega na tom svietu!

Grof *s najvećom ironijom.*

Vi ste ga ljubili?! To je najveća ironija na to sveto čustvo. Ustajte, gospodjo! jer bih mogao zaboraviti, da je žena, koju pred sobom vidim.

Cvietićka

ustaje, te uviek od časa do časa meće rubac na oči.

Vi ćete dakle uništiti te knjige?

Grof.

Što ću s njima da uradim, za to ne ću vama odgovarati, nu toliko znajte, da su one moja svojina i da mi ni jedna uzmanjkati ne smije!

Cvietićka *vrebajućim pogledom.*

Te knjige tiskane su u 5000 primjeraka.

Grof *porugljivo.*

Zaista skroman broj za naše odnošaje!

Cvietićka.

Prepustite meni bar 1000 komada.

Grof.

Nikada, pa da ih je 50.000, one bi sve moje bile!

Cvietićka

sve se više razodieva, sve više razjarena.

Vi niste nemilosrdni, vi ste okrutni, gospodine!

Grof.

Pokazujem se uviek onakav, kakav jesam, osobito u ovakovu slučaju.

Cvietićka.

Vi dakle razarate sva obećanja, sve plemenite namjere pokojnog vam sina?

Grof.

Dozvoljavam vam, da tiskate za se šestu tisuću na moj trošak.

Cvietićka.

Dobro, primam i tu koricu kruha, koju mi dobaciste kao prosjakinji kakvoj, samo da mi se sviet ne ruga, kako sam nasjela s vašom veledušnošću.

Grof.

Čujte još jedno: ne usudite se u vašoj knjizi nijednim slovom spomenuti ma ikojega člana naše obitelji i zahtievam, da više nikada i pod nikakovom izlikom ne prekoračite prag ove kuće!

Cvietićka,

koja se kod zadnjih grofovih rieči već ne može svladati, drhćuć od ljutine.

Vi ste nanizali toliko uvreda, grofe, da nije potrebno bilo, još i tu zadnju pridodati. (*Ode naglo iz sobe.*)

PRIZOR DESETI.

GROF sam.

Grof *čim ona ode pade u naslonjač i pokrije lice rukama.*

O sine, sine! Radi takove žene žrtvovao si ti mladi život svoj! . . .

PRIZOR JEDANAESTI.

GROF i VANDA.

Vanda *unilazeć.*

Otče!

Grof *naglo se prene.*

Ah ti si, Vando?

Vanda *blago.*

Vi ste vrlo uzrujani, otče. Što je tu zlokobnu ženu ovamo dovelo?

Grof.

Ti si ju vidjela?

Vanda.

Da, vidjela sam ju, otče, i namah sam posumnjala, da nije doniela ništa dobra.

Grof.

Ah ništa dobra, moja Vando! Ništa!

PRIZOR DVANAESTI.

Sluga *unidje i govori Vandi.*

Gospodja grofica pita, jeste li sami; rado bi ovamo došla.

Vanda.

Recite, da je tu samo gospodin grof, i očekujemo groficu. (*Sluga se nakloni i ode.*)

PRIZOR TRINAESTI.

GROF i VANDA; odmah zatim GROFICA.

Grof.

Nisi li ti bila kod majke, kad je Cvietićka sa mnom razgovarala?

Vanda.

Nisam, barun bio je kod nje.

Grofica *unilazi, dočim joj Vanda u susret dodje.*

Ti si bila kod mene?

Vanda.

Da, majko!

Grofica.

Jesi li štogod trebala?

Vanda *u neprilici gleda grofa.*

Grof, *koji to opazi.*

Poslao sam ju k tebi, jer sam trebao njezin salon.

Grofica.

Ti si trebao njezin salon, a zašto?

Grof.

Ta znaš, da je siromah pokojni Milan obećao platiti troškove za tisak pjesama one gospodje!

Grofica.

Pa zašto nije račun poslala?

Grof.

Bila je sama tuj.

Grofica.

Ta drzkost! — Ja ju ne bi bila na tvom mjestu primila.

Grof.

Nije bilo moguće, da ju ne primim, jer je barun tako udesio.

Vanda *za se.*

Barun obći s njome. Sada mi je sve jasno.

Grof.

Ne govorimo o tom, to nas obadvoje uzrujava.

Grofica *bolno.*

Ubogi Milan. Učinio je to s dubokim uvjerenjem, da podupire književnost.

Grof i Vanda *gledaju preda se i šute.*

Grof *silom se trgne iz zamišljenosti grofici.*

Čujem, da je barun bio kod tebe?...

Grofica *grofu.*

On prosi ruku naše Vande i radi toga sam baš ovamo došla. *(Prema Vandi.)* Jesi li ti zbilja posve odbila baruna?

Vanda.

Jesam, majko!

Grofica.

Priznajem, da barun nije više mlad prama tebi, nu ti si udovica, ne djevojka, a on je još pristao, dobro uzdržan čovjek.

Vanda.

Baš zato, jer sam žena, pojmim svu strahotu braka sa takovim čovjekom. Nikada se za baruna udati ne ću!

Grof *ublažujućim glasom.*

Barun je ipak prestar za Vandu, draga Marijo!

Grofica.

U Vandinom prvom braku vidjeli smo, da ne odlučuju godine. Naš nezaboravni sin bio je liep i mlad, a ona ipak nije bila sretna s njime.

Vanda.

O majko, ne vraćajte mrke sjene prošlosti; . . neka tonu u mraku zaboravi! — Vjerujte mi, da ne mislim na udaju, i da su mi odurni ljudi, koji već sada navaljuju na me radi udaje, dakle ni pol godine iza smrti mog supruga!

Grof.

Mnogo obzira baš nisu pokazali.

Grofica.

Barun je s' važnih razloga zamolio u mene dozvolu.

Vanda.

S važnih razloga?

Grofica.

Čuj me, Vando! Ja ne ću da opetujem, kako je došlo do tvoje udaje za nezaboravnog Milana . . .

Grof.

Ali Marijo!

Grofica.

Molim te, dragi, ne smetaj me! Vjeruj, da je potrebno da se sporazumijemo.

Grof.

To je sve još preuranjeno.

Vanda.

Neka bude, otče, kad majka tako želi, i meni je stalo do sporazumka.

Grof *niečno kimne glavom*

Ah!

Grofica.

Sve uspomene toga dogadjaju pokopali smo s našim ubogim sinom, koji te je toli silno ljubio *(Vanda se trgne)* i prigrlili te kao rodjenu kćer. Ti ne imaš više roditelja, nosiš naše ime, mi te smatramo našim djetetom i jedino,

što od tebe tražimo, jest, da bude tvoj izbor na čast našoj obitelji.

Vanda.

Majko, vi zar ozbiljno zahtievate, da podjem za baruna?!

Grofica.

Moja je najtoplija želja, da mu pružiš svoju ruku. Barunovo plemstvo starije je od našega, a kad dobije Milanov imetak, biti će skoro isto tako bogat kao i mi; on je pravi kavalir u svakom pogledu, od svih tvojih prosaca najdostojniji, da mu naša snaha bude ženom.

Vanda.

Ne zahtievajte to od mene, grofice, i ne silite me, da budem nezahvalna za dobrotu, kojom mi hoćete silom pokloniti toli znatan imetak. Molim vas, pogledajte me, ali ne okom tudje žene, već majke, koja ljubi svoje diete! Još sam mlada, a nisam kušala od života do li gorkost njegovu, . . . dajte mi da živim, a ne zahtievajte, da zdvajam u naručju tog . . . odurnog čovjeka!

Grofica *uzrujana ipak se svlada.*

Pa dobro, Vando! . . . A ti biraj medju ostalimi tvojimi prosci. I medju njima imade zvučnih imena, ako im predji i ne sižu u daleku prošlost; a ima ih liepih i mladih.

Vanda.

Ne, majko, za nijednoga od njih ja se udati ne ću

Grofica.

Ti dakle namjeravaš ostati udovicom.

Grof.

Ah, draga Marijo, ona je tek obudovila . . Ja bih se okladio, da još ni sama ne zna, što hoće.

Grofica.

Rado bih to čula iz tvojih usta, Vando.

Vanda.

Ni ja vam ne bih mogla drugčije odgovoriti, majko!

Grofica *oštro motri Vandu.*

Nitko dakle još nije dirnuo tvoje srce?

Vanda *veoma uzrujana šuteć gleda preda se.*

Grofica.

Zašto ne odgovaraš?

Vanda *drhćuć od uzrujanosti.*

Jer bih lagala, kad bih to uztvrdila.

Grofica.

Nije dakle varka, što mi rekoše?!

Vanda *sklopi ruke.*

O majko!

Grofica.

Da čujem bar, spada li u naš krug?!

Vanda *jedva izgovori.*

Ne!

Grofica

Istina je, dakle, da je onaj drzki doktor još prije smrti našega sina posegnuo za njegovom ženom!?

Grof *preda se.*

To je barunovo maslo!

Vanda *ponosito.*

A ako je posegao, to je ona, kao žena previsoko stajala, a da bi ju doseći mogao!

Grofica.

Kad je tako, onda sam sigurna, da niste nikada ni pomislili, da ćete se udati za onog čovjeka. Je li, Vando, ja se ne varam?

Vanda.

O ne pitajte, grofice! Smilujte se ovom izmučenom srcu!

Grofica *biva sve uzrujanija.*

Da se smilujem srcu, izmučenom nedopuštenom ljubavi! — Ne, nikada! Zahtievam izravan odgovor na moje pitanje!

Vanda.

Dobro, grofice! Vi tražite, da vam i to kažem; silom mi trgate iz srca tajnu, koju sam pred svakim krila. Čujte me dakle. Kad bi on danas zaprosio moju, ruku ja bih . . .

Grofica *upade joj naglo u rieč.*

Vi bi? —

Vanda.

Ja bih mu bila ženom!

Grofica *biesna.*

Ženom! Vi! — O mogla sam si misliti, da će se izgubljena ovca prije ili kasnije vratiti svome stadu!!

Vanda.

Grofice!

Grofica *s velikom uzbudjenošću.*

To sam htjela, da čujem iz tvojih usta; htjela sam, da sama priznaš, da si još za života svoga muža gojila ljubav pram drugomu, za koga si spremna i poći. — Znala sam i prije za to i htjela sam, da pošto poto zabušim svietu usta radi našega imena, radi uspomene našega sina. Zato sam odobrila barunovu nakanu, da zaprosi tvoju ruku, za to sam pristala, da biraš ma koga od tvojih prosaca, tebi

ravnih. — Bijah spremna sve žrtvovati za to i zaboraviti, oprostiti pače i imetak sina našega žrtvovati, — da te očistim od sumnje i prigovorâ, ali ti ne ćeš, — ti hoćeš, da utvrdiš u svietu vjeru u tvoju krivnju. — Sramota! —

Vanda.

Grofice!

Grof *zajedno s Vandom.*

Marijo! Ne dopuštam, da ju dalje vriedjaš. Ja znam, što je sve pretrpjela od našeg nesretnog sina i tvoje sliepe materinske ljubavi, pa je ipak šutila i trpjela. Ako bude sada sliedila glas svoga srca, tko da joj to zabrani?!

Grofica.

Ne zagovaraj ju, ona je kriva svemu, ona sama!

Vanda *u najvećoj uzrujanosti.*

Da, grofice, kriva sam, što sam se mlada i neizkusna pomamila za veličinom roda i bogatstvom, i pošla za neljubljena muža, no tu zabludu svoje mladjahne dobe platila sam krvlju srca svoga! — Bila sam mu vjerna do groba, to znadu najbolje oni zlobnici, koji su vam dojavili tobožnju krivnju moju! — Ali nisam mogla biti sretna uz supruga, koji me je duševno mučio, koji je otrovao cviet mladosti moje.

Grofica *izvan sebe.*

To meni, m e n i majci njegovoj! . . .

Grof.

Vando, za Boga umiri se!

Vanda.

Prostite, grofe! Grofica me je izazvala načinom, komu ne ima ravna! A zašto? jer ne ću da budem po drugi put nesretna u braku, ali ne i tisuć puta ne!!

Grofica

jedva govori od uzrujanosti; Vandi okrenuv ledja.

Ona je slobodna. Ja je siliti ne mogu, ali je ni vidjeti ne ću. Ovo pol godine, što će još sprovesti u našoj kući, da mi se nikad ne približi.

Vanda.

Kad mine godina korote, ja ću krenuti u sviet, no pod mojim obiteljskim imenom i tako će izgubljena ovca opet pristati u s v o j e stado. (*Tiho plače.*)

Grof.

Marijo, ja te molim oprosti sinu za volju, kojemu je bila ženom!

Grofica,

koja je već bila pošla izlazu naglo se okrene grofu.

Ne! baš njega radi nikada oprostiti ne ću. To je moja posljednja rieč. (*Ode.*)

PRIZOR TRINAESTI.

PRIJAŠNJI bez GROFICE.

Grof *ide Vandi, koja je sjela, te ju primi za ruku.*

Ne plači, diete moje, ti znaš, da je majka u takovih stvarih nagla i pretjerana. — Ali to će proći, čim bude neko vrieme s tobom razstavljena.

Vanda.

Znam, da će vaše plemenito nastojanje za tim ići, da nas izmiri, ali tu ne ima lieka! Dva toli različita značaja ne mogu obstajati pod jedinim krovom, zato i odlazim, te ću sve onako udesiti, kao što sam grofici obrekla.

Grof.

A ja se, Vando, ne odričem prava, da ću u svakom pogledu otčinski za te skrbiti.

Vanda.

Hvala vam, dragi otče!

Grof.

Prije odlazka valjda ćemo se još vidjeti, a sada idem majci, da ju umirim. S Bogom, Vando!

Vanda.

S Bogom, otče. *(Grof ode.)*

PRIZOR ČETRNAESTI.

VANDA i dr. MILJENOVIĆ.

Sluga *javi.*

Doktor Miljenović.

Vanda *za se.*

Je li moguće? Bože ojači me za toliku borbu. *(Doktor u to unidje, Vanda stoji na mjestu kao ukopana te jedva odvrati doktoru pozdrav.)*

Doktor.

Vidim, da nisam dobro došao, grofice!

Vanda *pokaže mu da sjedne, te i sama sjedne.*

Izvolite!

Doktor.

Čuo sam opetovano, da ste bolestni, i da ne zovete liečnika.

Vanda *naglo.*

Tko vas je poslao?

Doktor.

Nitko! Došao sam, služeći se jedino pravom kućnog liečnika. Čuo sam, kako rekoh, da ste bolestni.

Vanda.

Ja sam odbila svaku liečničku pomoć.

Doktor *saučešćem.*

A ipak je trebate. Sudeć po izgledu, vi ste ozbiljno bolestni.

Vanda.

Ništa drugo nego nervoznost i zato polazim već sjutra na ladanje. Svježi će zrak oporaviti moje živce.

Doktor.

Ja vidim, da me odbijate. Ja sam to zaslužio, ja sam vas uvriedio.

Vanda.

Vaše ponašanje bijaše ponizenje za me.

Doktor.

Priznajem, grofice! . . . Kao čestitu ženu ja sam vas uvriedio mojom ljubavi, ali videć vas nesretnu, ne mogoh suspreći čustva, koje sam već dugo za vas osjećao. Vjerujte, grofice, prava ljubav zaboravlja na nejednakost stališa.

Vanda *mahne rukom u znak negodovanja.*

Doktor *nastavlja.*

Zaboravlja na sve, ona ne poznaje zaprekâ, jer ne misli, već samo osjeća.

Vanda.

Recite samo, da sam vas obodrila, da sam vas izazvala, spomenuvši vam nevjeru svoga muža.

Doktor.

Ne budite nepravedni sama sobom! Vi ste o svom pokojnom suprugu priznali samo toliko, koliko je trebalo znati njegovu liečniku. — — Mojemu ponašanju bijaše kriva sama ljubav moja — nu zato platio sam gorko uvredu nanesenu bezporočnoj supruzi. — Patio sam toliko, da sam, mislim, okajao nepromišljeni svoj grieh.

Vanda *preda se.*

U istinu?

Doktor.

U istinu, grofice! — Kao lud bježao sam gradom i najvećim marom prionuo sam uz svoje zvanje, htio sam silom da vas zaboravim i da nemir svoje duše utopim u prekomjernom radu, ali koja korist? Čim sam se u večer kući vratio i sjeo, da počinem, već se je u mom duševnom oku prikazao vaš lik u onom času, kad ste kao andjeo jarosti preda mnom stajali, te me s neba moga zanosa oborili u ništavilo prevarenih nada. Ti časovi su sve blaženstvo i sva neizmjerna bol moga života!

Vanda *koja postaje sve nemirnija.*

Prestanite, doktore, molim vas! Moje su oči preslabe, da gledaju slike, koje vaša mašta preda mnom stvara. Ja sam danas toliko trpjela — toliko — da bi i jači pod teretom tih muka smalaksao. — Htjeli su me poniziti, uništiti, ali im to nije uspjelo!

Doktor.

Tko se je usudio?!

Vanda.

Ona okrutna žena svojim sumnjičenjem, da sam se braniti morala kao zlotvorka kakova, kojoj je nesretni brak izlika za nevaljani život; onda užasna njezina mržnja, kojom u meni ne vidi ino, već nesreću pokojnoga sina.

Doktor.

To je plod moje krivnje!

Vanda *šuteć gleda preda se.*

Doktor *nastavlja.*

Dopustite mi, grofice, da ja obračunam sa osobami, koje su se usudile potvoriti vas onim, što sam ja sgriešio...

Vanda.

Ne! — Hvala vam, ja sam već sama obračunala s njimi.

Doktor.

A mogu li se bar nadati vašemu oproštenju?

Vanda.

Praštam vam od srca. (*Pruži mu ruku.*)

Doktor *poljubi pruženu mu ruku.*

Za Boga! kako drhćete,... kako ste uzrujani!

Vanda.

Da, osjećam i sama, da mi nestaje snage...

Doktor.

Vi morate od tuda, grofice!... Morate ostaviti mjesto, koje vas sjeća neugodnih prizora. — Vi ćete se podpuno oporaviti, ali samo pod uplivom sreće i mira!

Vanda *tihom uzrujanošću.*

Sreća i mir! Za njih je znalo samo moje djetinjstvo...

Doktor.

Koje ste sproveli u roditeljskoj kući, kad vas još nije obavijao sjaj velikašice...

Vanda *veoma uzrujana naglo se digne.*

Ja sam ga se riešila, doktore! Dosadanje gorko izkustvo ubilo je u meni svaku želju za staležkim sjajem.

Doktor.

A imetak, koji vam se nudja, a sjajni prosci, koji vas saletavaju?

Vanda.

Odbila sam imetak, odbila prosce sa sjajnimi imeni i pred vama ne stoji više grofica, već Vanda Ljubojevićka!

Doktor *ustane takodjer.*

Vi se okrutno šalite, grofice!

Vanda.

Izgledam li tako, da bi se još i šaliti mogla . . .?

Doktor.

Vanda Ljubojević, meni ravna žena!? Ne — ne, recite, da nisam lud, i da sam vas dobro razumio. Ta recite, grofice!!

Vanda *na pol molećim glasom.*

Ne zovite me tako, ja vas molim! Tà rekoh vam, kako mi je ime . . .

Doktor *poluglasno.*

Vando! (*strastno.*) Vando!!

Vanda *kroz smieh i plač.*

Milivoje!

Doktor *razširi ruke.*

Evo srca! . . .

Vanda.

Na kojem ću naći sreće i mira! (*Poleti k njemu.*)

Doktor *privine ju k sebi.*

O neizrecive slasti, Vando, divna ženo moja!!

(*Zastor naglo pada.*)

Konac.